



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Adler Vogt:

Byfoged David Vogt  
og Hustru.



*Byfoged*

**David Vogt**

*og hustru*

**Marie Magdalene  
(Lene) Vogt, født Juhl**

*19 september 1819—19 september 1919*



# BYFOGED DAVID VOGT

OG HUSTRU

MARIE MAGDALENE (LENE) VOGT

FØDT JUHL

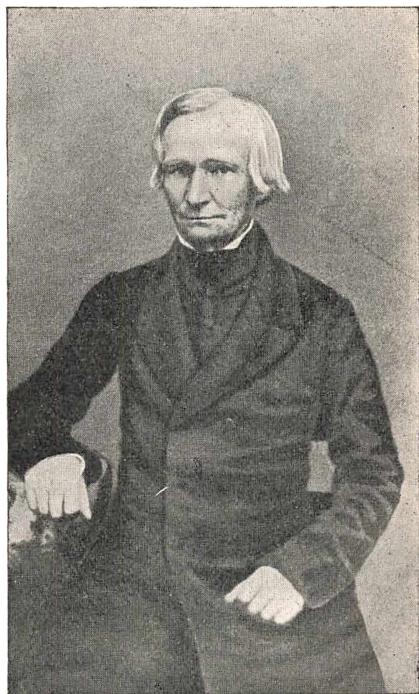
19 SEPTEMBER 1819—19 SEPTEMBER 1919

AV

ADLER VOGT







## Forord.

Nærværende skrift utkommer til minde om hundredeårsdagen for mine bedsteforældres bryllup 19 september 1819 og trykkes som manuskript for slekten og dens venner.

Mine kilder vil for en væsentlig del sees av fremstillingen. Jeg skal her blot tilføie: Mest grundlæggende har været min farfars dagbok, optegnelser og breve. Jeg har mest mulig medtat mundtlig tradition, som kan antas at ha værd. Jeg skylder Dansk genealogisk Institut (hr. Hauch Fausbøll), cand. polit. H. P. F. Barfod, Kjøbenhavn, og hr. W. Resch, tidligere amanuensis i det norske Riksarkiv, megen tak for en række værdifulde oplysninger. Forsaavidt angaar kap. II har avdøde sorenskriver Hans H. Vogts slegtsoptegnelser, som for en del bygger paa toldinspektør L. J. Vogts optegnelser, og som velvilligst er blit mig utlaant, været mig til megen nytte ved dels at støtte, dels at utfylde oplysninger, som jeg selv hadde skaffet. Videre ogsaa I. C. L. Lengnicks genealogier over slekterne Buchwald, Würtzen m. m.

De i kap. I indeholdte oplysninger om Nordmandsforeningen i Kjøbenhavn har jeg for en væsentlig del cand. mag. Fredrik Wildhagen at takke for.

Jeg avlægger min bedste tak til de mange, som velvilligst har bistaaet mig i mit arbeide med meddelelse av oplysninger, gjennemsyn av mine manuskripter eller paa anden maate.

De med skriftet forbundne omkostninger er betalt av descendenter av mine bedsteforældre.

Da jeg i over 20 aar har bodd i Drammen, hvor, som Jørgen Herman Vogt skriver, hans familie baade paa fædrene og mødrene side saa at si hørte hjemme, har jeg især i kap. I kunnet skaffe frem nogen nye oplysninger, som jeg har trodd har interesse. Den væsentlige del av mit arbeide hadde jeg gjort færdig, før jeg ifjor sommer forlot Drammen.

Tromsø i januar 1919.

*Adler Vogt.*

## Indholdsfortegnelse.

	Side
Forord.	
David Vogts selvbiografi .....	1
Kap. I. David Vogts forældre. Hans barndom og ungdom.	4
Kap. II. Sogneprest Lorentz Juhl og hans slegt .....	17
Kap. III. Forlovelse og bryllup .....	27
Kap. IV. Prokurator. Byfoged. Stortingsmand .....	35
Kap. V. Privatliv. Avslutning .....	49

---



## David Vogts Selvbiografi.

David Vogt er født i Drammen den 2 Mai 1793 af Forældrene Nils Nilsen Vogt og Abigael Monrad, hvis 10de Barn han var.

Faderen havde til den Tid været Kjøbmand i Drammen, men havde bestemt sig til at ophøre med sin Handel og købt Gaarden Dyremyr paa Kongsberg, som Forældrene omtrent paa samme Tid tilflyttede, men maatte lade den Nyfødte tilbage i Drammen formedelst Kighoste og Børnekopperne, hvilke han overstod, men som lagde Grunden til hans svage Legemskræfter, der yderligere svækkedes i hans modnere Alder ved forskellige Sygdomme.

Da hans Fader i 1803 flyttede fra Kongsberg til Nordfiord i Bergens Stift, hvor han var beskikket til Sorenskriver, antoges David Vogt som Pleiesøn af Kjøbmand Jacob Lorentzen, hvis Kone Karen Stranger var Moderens Søskendebarn. Han var her til Begyndelsen af Aaret 1810 og havde imidlertid nydt Undervisning i Borgerskolerne først paa Bragernæs senere paa Strømsø og blev confirmeret i Bragernæs Kirke den 1 Oktober 1809.

Efter at have været Volontør en kort Tid paa Contoiret hos Sorenskriver Tandberg i Lier kom han om Sommeren paa Contoiret hos Broderen, senere Statsraad J. H. Vogt, der da var bleven Faderens Eftermand som Sorenskriver i Nordfiord. Her forblev han, indtil Broderen Høsten 1812 var bleven ansat som Assessor i Finanskassedirektionen, og fulgte da med ham til Kiøbenhavn og blev i Begyndelsen af Februar 1813 ansat som Extraskriver i Postdirektionens Revisionscontoir; den 25 December s. A. erholdt han kl. Ansættelse som Assistent ved Talloetteriets Generalrevision, i hvilken Stilling han

forblev indtil 12 September 1815, da han efter Ansøgning, dels formedelst Sygdom dels for at komme tilbage til Fædrelandet, blev entlediget; imidlertid havde han i April s. A. underkastet sig juridisk Embedsexamen i Modersmaalet, til hvis begge Prøver han erholdt bedste Character.

I Oktober 1815 forlod han Kiøbenhavn og under 5 December s. A. erholdt han Ansættelse som Extraskriver i det Norske Finantsdepartements Revisionscontoir, hvor han forblev til 13 Mai 1817, da han blev constitueret Revisor i Justitsdepartementet for Overformynderregnskabernes Revision, hvorfra han efter Ansøgning blev entlediget den 12 September 1819. Medens han saaledes var ansat i de kl. Departementer, udførte han tillige Forretninger som Fuldmægtig for daværende Høiesteretsadvocater Sem og Hielm samt under 12 Juni 1818 erholdt Bestalning som Stiftsoverretsprocurator i Christiania. Han blev gift den 19 September 1819 med Marie Magdalene Juhl, en Datter af Sogneprest til Førslev i Siælland Lorentz Juhl og Charlotte Würtzen. Hun var fød i Jylland 2 Februar 1797. Han antog sig da hans den 23 August s. A. avdøde Broder Expeditionssekretair Peter Vogts Enke, der var Søster til hans Kone, og hendes Børn. Hun døde i hans Huus den 12 Marts 1820, og beholdt han fremdeles deres tvende Sønner, hvoraf den ældste Lorentz Juhl Vogt døde den 7 December 1822, den anden Nils Vogt er nu Amtmand.

Som Stiftsoverretsprocurator var han enten Curator eller Commissær i de fleste større Boer i Christiania samt den største Deel af Aaret 1828 tillige constitueret Byfoged i Christiania.

Den 31 Marts 1831 udnævntes han til Byfoged i Moss, hvor han forblev. I denne Tid var han valgt Storthingsmand fra Moss fra 1836 til 1850 og deltog saaledes i de i Mellemtiden afholdte 5 ordentlige Storthing og det overordentlige Storthing. I 1836 var han Medlem af Rigsrettens Actionscomité, i 1839, 42 og 45 Formand i en af Næringscomitéerne og i 1839 tillige Formand i den specielle Comité angaaende Stempel-papirlovgivningen, ligesom han mellem Storthingene var Medlem av flere Commissioner, især angaaende Sarpsborgs Gjenoprettelse og Brændevinsproduktionsloven. I sit Ægteskab havde han 9 Børn, nemlig 6 Sønner og 3 Døtre, af hvilke

sidste den ældste døde 26 Marts 1833 og den anden 16 Marts 1855.

Han bær altid paa et sygeligt Legeme og havde udstaaet de fleste Sygdomme. Især siden 1840 holdt han en streng Levemaade og vedligeholdt derved Livskraften. For at komme i en roligere Stilling, hvorved han troede at kunne leve mere for sin Helbred, søgte han i 1850 og 1852 at komme ind i Toldfaget, men uagtet Regjeringens Indstilling, begge Gange mod 1 Stemme, var derfor, opnaaede han ikke sit Ønske. Senere, især da han erholdt Lettelse i sit Embede, var han meget tilfreds med de feilslagne Forhaabninger.

---



Kap. I.  
David Vogts forældre. Hans barndom og  
ungdom.



Niels Nilsen Vogt og hustru.

Efter silhouet, som har tilhørt byfoged Vogt og nu tilhører frøken Marie Vogt, Fredrikshald.

Der er to livsskildringer av David Vogts forældre, trælasthandler og sagbrukseier, senere sorenskriver Niels Nilsen Vogt (født 1755, død 1809) og Abigael Monrad (født 1757, død 1812). Den ene skildring findes i deres søn statsraad Jørgen Herman Vogts optegnelser (1851), den anden i deres sønnesøn toldinspektør L. J. Vogts bok om slekten Vogt i gamle dage (1881). De to billeder utfylder hinanden. Det første er av fotografisk nøiagtighet, det andet trækker op de store linjer, de samme, som for en stor del viste sig levedygtige hos barnene.

David Vogts enke sa om den skildring, hendes søn L. J. Vogt har gitt av sin farfar, at den var idealiseret. Det er en bemerkning, som kan antas at gi uttrykk for den opfatning, som raadet i hendes slegtled, — selv hadde hun ikke kjendt sin svigerfar, — og dog synes det litet tvilsomt, at ogsaa denne skildring er helt virkelighetstro. Niels Nilsen Vogt har været en mand av utpræget karakter og av høi idealisme, videre en mand av intelligens — skarpsindig skriver bl. a. Jørgen Herman Vogt om ham — og med megen læsning. Men hans begrænsning har været likesaa fremtrædende, allermost for samtidige: en høi grad av tungsindighet og — hvad kanske har staat i forbindelse dermed — mindre skikkethet som praktisk handelsmand. Jørgen Herman Vogt skriver om farens høist alvorlige tanker og jevnlig mørke sindstilstand og tilføier, at han erindrer neppe at ha hat nogen samtale med ham utenfor det uundgaelige. Naar en god søn skriver saaledes om en god far, faar man et sterkt indtryk av sykelig tungsindighet. Især naar dette sammenholdes med, at Niels Vogts eneste søster Maren, som blev gift med proprietær Christian Selmer paa Lillemoen ved Drammen, blev sindssyk og likeledes flere av Niels Vogts barn. Det er derfor let at forsaa, at det først blev givet en sønnesøn, som kunde overskue det paa nogen avstand, da han kjendte det slegtleds liv, der fulgte efter hans farfar, og som selv var sterkt aandsbeslegtet med sin farfars høie idealisme, — først en sønnesøn blev det givet helt ut at vurdere Niels Nilsen Vogts personlighet og den aand, som utgik fra ham og visselig ikke mindre hans hustru Abigail Monrad. Dypt grepet av denne aand sendte L. J. Vogt 27 november 1879, da 100 aar var gaat, siden Niels Nilsen Vogt hadde antat navnet Vogt, ut et mindeblad med portræt av slegtens stamfar og med ordene: *Este vocati* ∴ værerd kaldede — til at fortsætte i samme aand av retsind, selvfornegtelse og trofasthet.

Niels Nilsen Vogt har mest slegtet paa sin mor Anna Maria Cudrio. Det er hendes alvor og viljekraft, han har tatt i arv, et alvor, som ogsaa hos hende og sandsynligvis endnu mere end hos sønnen var forenet med megen tungsindighet, og en viljekraft, som — for at bruke L. J. Vogts ord om Niels Nilsen

Vogt — maaske mindre viste sig, hvor det gjaldt positiv handling, end hvor det gjaldt at fornegte sig selv. Der kan paavises et ret betegnende eksempel paa det sidste. Da Niels Nilsen Vogts mor som enke fortsatte sin mands store forretning, bestyrte hun den ved hjælp av Christen Hichman. Denne viste sig efter 1780, da han begyndte sin egen forretning, som en



Niels Nilsen Vogt.  
Efter portrætmaleri, som tilhører  
dr. Anton Vogt, Fredriksstad.

kun altfor driftig og dristig forretningsmand. Han anla paa Konnerud ved Drammen en række industrielle bedrifter: spikerverk, teglverk, kakelovnfabrik, valsemølle m. m. m. Det hele endte i et stort krach, og Hichman skjød sig en kule for panden for at undgaa gjældsarrest\*. Men saalænge han bestyrte Anna Maria sal. Johan Nilsens forretning, er der intet tegn paa hans store driftighet. Tvertom heter det om forretningen, at den laa i dvale. Det er aabenbart enkens kraftige vilje, som har sat en bom for hans farlige foretag-somhet\*\*.

Videre hitsættes følgende nye oplysninger om Niels Nilsen Vogt og hustru.

\* Kfr. oplysninger i «Drammens Blad» nr. 61 for 1901.

\*\* Johan Nilsen og Anna Maria Cudrio eiet Christian IV's bibel av 1633, indbundet i skind med pragtfuldt metalbeslag, som i over 200 aar gik i arv fra mor til datter. 1713 tilhørte bibelen Andreas Jensen Hofgaard (f. ca. 1670, d. 1727) og hans anden hustru Kirsten Ambrosiusdr. Flor (f. 1687 d. 1736). Derefter tilfaldt den datteren Maren (1712—68) g. m. Thomas Cudrio. Derefter disses datter Anna Maria (1735—79) g. m. Johan Nilsen (1720—64). Derefter disses datter Maren (1758—1836) g. m. Christian Selmer (1747—97). Derefter disses datter Anna Marie (1782—1845) g. m. Jens Petter Borgen (1772—1854). Derefter disses datter Maren Susanne (1802—67) g. m. Poul Victor Bülow (1798—1873). Derefter disses datter frøken Eleonore Bülow, f. 1828, d. 25 december 1915 paa Lilleborg ved Drammen. Kfr. «Beskrivende katalog over den kulturhistoriske utstillings afdeling for Drammen og omegn», 1901, s 24.



Den 13 januar 1787, i en alder av henved 32 aar, valgtes han som en av Bragernes' 6 eligerte mænd eller borgerrepræsentanter, som de kaldtes i Bragernes, og vedblev som saadan efter hin tids skik, saalænge han bodde der. Hans underskrift er stadig den sidste av borgerrepræsentanternes, da han var den yngste av disse. Da han forlot Bragernes, fik han et promemoria, datert 31 januar 1793, fra sine medrepræsentanter. De uttaler, at det var dem særdeles ukjært av hans skrivelse av 24 januar at erfare, at han har opsagt sit borgerskap og tar avsked fra dem, som har hat den ære at ha ham som borgerskapets medrepræsentant og medlem av fattigkommissionen, og tilføier: «Vi skylder Dem vores herved frembringendes ærbødigste Taksigelse for den Tid, man har haft den Fornøielse at arbeide med Dem, da De altid med saa megen Nidkiærhed har søgt at bidrage til Byens og det Almindeliges Vel; udbedende os fremdeles Deres gode Venskab og tilønsker Dem og kjære Familie alt det gode, som De selv attraaer».

Mere oplysende er kanskje et andet, eiendommelig dokument, som findes i Drammens kommunale arkiv. Den 2 april 1789 anmodet borgermester Strøm, Hanna Vinsnes's far, borgerrepræsentantene «med Deres Madamer eller Jomfruer Døtre», idet dog alene to behøvedes, at gjøre ham eller byfoged Brandt følge for at faa natmandens barns hjemmedaab konfirmert i kirken. Til natmandens forretninger hørte at flaa selvdøde dyr. Derfor betragtedes han endnu saa sent som i 1789 som «uærlig», ingen vilde være fadder for hans barn, og øvrighet og borgerrepræsentanter hadde derfor som pligt at besørge fadderskapet. Fire borgerrepræsentanter gav paategninger,

---

Efter frøken Bülow's død eies bibelen av hendes brordatter fru Marna Tank, g. m. cand. jur. Gunnar Tank, Kristiania. (Om en anden slegtsbibel se s. 51).

Johan Nilsen og hustru har gjennom sin datter Maren Selmer endnu endel descendenter i Drammen. Ovennævnte Jens Petter Borgen forpagtet 1818—34 indtægterne av Drammens bro og efter ham hans søn A. O. Borgen, den i Drammen vel kjendte legatstifter, og begge tjente derved en betydelig del av sin formue.

Frøken Eleonore Bülow bevarte i høi grad følelsen av slegtsbaandet med Vogter. I sin ungdom hadde hun været i byfoged David Vøgt og frues hus i Moss.

hvori de kommer med aabenbare utflugter for at slippe fra denne ubehagelige pligt. Dog lovet en, at hans datter skulde indfinde sig. Niels Vogt paategnet derimot, at dersom hans kone ikke hadde et meget avgjørende forfald, vilde hun gjerne bære barnet, og at han selv skulde indfinde sig som mandsfadder. Hans paategning har visselig ikke bare været uttryk for pligt, men ogsaa for hans og ikke mindre hans hustrus agtelse for alt menneskelig, i sterk modsætning til denne levning av tidligere tiders brutale opfatning.



Generalpostdirektør David Monrad.  
Efter litografi.

alle og enhver, som har kjendt hende.» Hun tilhørte en ærværdig presteslegt, som i 6te led (regnet til hendes far), alle repræsenteret ved prester, nedstammet fra Morten Luthers søster. Hendes bror var den bekjendte generalpostdirektør i Danmark David Monrad (født 1763, død 1847), en mand med stor praktisk dygtighet. En anden bror var stadsfysikus i Bergen dr. med. Lars Monrad (født 1762, død 1836), som var en mand med videnskabelige anlæg.

Hadde David Vogt saaledes en lykkelig aandelig utrustning efter sine forældre og særlig aandelig sundhet, hadde han dog fra sin tidligste barndom, som han fremhæver i sin selvbiografi, en skrøpelig helse, som han hele livet igjennem hadde

David Vogt synes at ha faat en lykkelig arv efter forældrene. Han hadde ikke farens tungsin-dighet, og som tilfældet var i alle fald med flere av hans brødre, var han — som det vil fremgaa av det før anførte, vistnok i mot-sætning til faren — en mand med megen praktisk forretningsdyg-tighet. Det var sandsynligvis en arv efter moren. Om hende skriver Jørgen Herman Vogt: «Hun var Dyden selv, forstandig og fortræffelig i ethvert Livets Forhold, i Medgang og Modgang ganske den samme. Hun var tilbødt av sin Mand, ja af

at kjæmpe med. Desto mere er det at beundre, hvad det lykkedes ham at naa til og at utrette i sit liv.

Han hadde som sine søskende en utpræget slegtsfølelse og har visselig i høi grad følt sig som sine forældres søn. I hans dagbok og optegnelser forøvrig er der — overensstemmende med disses hele art — ikke andre oplysninger om forældrene end de biografiske data. Som minde om faren hadde han et daguerreotypi, hvorpaa han har skrevet «Nils Nilsen Vogt, født 8de April 1755, daguerreotypert efter et Maleri hos Sogneprest N. N. Vogt i Aaret 1855». Daguerreotypien er altsaa tat til minde om 100 aars dagen for farens fødsel. Da David Vogts liv nærmet sig sin avslutning, noterer han i sin dagbok, at han under sit ophold paa Kongsberg, hvor han hadde været mange gange før paa sine reiser, 12 august 1859 gik omkring paa Dyremyr.

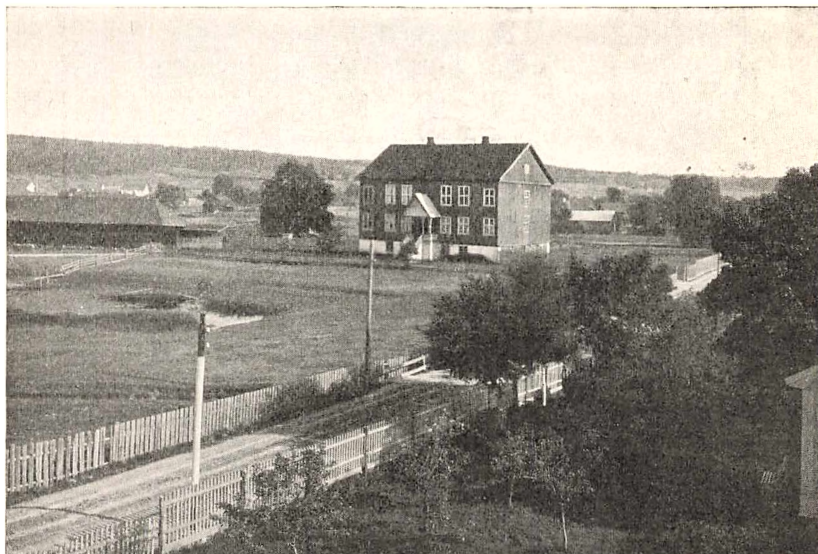
David Vogt fødtes som den 10de i rækken av sine forældres barn 2 mai 1793 i Drammen (eller rettere i Bragernes, ti de to byer paa hver sin side av Drammenselven blev først i 1811 officielt slaat sammen til en by. Selv skriver han, at han var født i Drammen, som ogsaa før 1811 ofte bruktes som en fællesbetegnelse for de to byer). Da forældrene kort efter hans fødsel flyttet til Kongsberg, maatte de, som David Vogt skriver i sin selvbiografi, la den nyfødte, som hadde kikhoste og barnekopper, tilbake i Drammen. Det har neppe været nogen anden end kjøbmand Jacob Lorentzen\* og hustru Karen Rosenberg Stranger, en kusine av David Vogts mor, — forældrenes trofaste venner, som Jørgen Herman Vogt skriver — hvem det spæde barn blev betrodd under saa kritiske omstændigheter. Hans ophold hos Lorentzens har antagelig denne gang været av forholdsvis kort varighet.

Han vokste op til sit 10de aar med sine søskende hos forældrene «i det store gammeldagse hus paa Dyremyr som i en verden for sig selv, hvor alt kun aandet pligtfølelse og tillidsfuld hengivelse i de kaar, som nu engang var dem beskaaret, en kraftig sønneflok, der, om end faderen tugtet dem

---

\* Anden stavelse betones.

strengt, dog aldrig tvilte paa hans retfærd eller kjærlighet.» Dog har der i det strenge husliv paa Dyremyr ogsaa været plads for barnlig munterhet. Derom er følgende beretning bevaret. Blandt dem, som vanket paa Dyremyr, var en gammel jomfru, som var ræd for tordenveir. Naar hun skulde hjem til Kongsberg, hadde husets sønner at følge hende. For at paaskynde dette hændte det, at sønnerne gik op paa loftet



Dyremyr.

Efter fotografi fra senere aar.

og trillet nogen tomme tønder, som laa der, og gjesten, som trodde det var tordenveir, sa hastig farvel.

Da forældrene, som nu levet i meget trange økonomiske kaar, flyttet til Nordfjord efter farens utnævnelse til sorenskriver, kom David Vogt i august 1803 igjen i huset hos Lorentzens og nu som disses pleiesøn\*. Jacob Lorentzen var en indflyttet slesviger, født i Kappel 21 september 1734 og

\* Om flytningen til Nordfjord og morens flytning tilbake til Kongsberg som enke i 1809 er en beretning at læse i ekstranummer 48 til Morgenbladet 1901: «Smaatræk av en embedsmands liv for 100 aar siden» (av avdøde sorenskriver Hans H. Vogt).



hadde tat svendeprøve som snekker. En yngre bror, Peter Lorentzen, var ogsaa kjøbmand i Bragernes, og gjennem ham er fremdeles navnet Lorentzen fortsat i Drammen. Jacob Lorentzen hadde sin eiendom — med bolig, krambod, boder og brygge — ved nedre Sund paa Bragernes, hvor A/S P. Ltz. Aass nu har sin forretningsgaard, og skal ha hat en betydelig butikhandel, mest i manufaktur. Datidens butikker indeholdt dog alle slags varer. I hin tid, da vandveien bestemte trafikken, og der var meget faa landhandlerier, hadde Drammen et meget stort opland, bestaaende av Buskeruds amt, store dele av Jarlsberg og Larviks amt, Hadeland og Land og Valders, et distrikt paa ca. 80 000 mennesker, og byen hadde som følge derav en betydelig butikhandel. Denne hadde paa Bragernes sit centrum i strøket nedenfor øvre Sund, hvor bl. a. Niels Nilsen Vogts forrige eiendom laa, men ogsaa ved nedre Sund var der et blomstrende butikstrøk, — like til chausséen fra Homledal til Sandviken blev lagt 1854—58 og førte en stor del av trafikken til Kristiania, saa strøket ved nedre Sund i løpet av kort tid blev lagt omtrent øde for butikhandel. Sandsynligvis drev Jacob Lorentzen som andre større kjøbmænd i Drammen ogsaa skibsrederi og trælshandel. Han hadde sit landsted paa Nøsted paa Bragernessiden.

I Drammen var der ikke latinskole — det hadde netop været forældrenes grund til at flytte til Kongsberg — og David Vogt blev derfor ikke, som de fleste av hans brødre, student. Det har visselig for ham været et savn. Efter traditionen skal han ha staaet i pleiefarens butik, hvilket dog sandsynligvis bare har været leilighetsvis eller for ganske kort tid.\* Han nævner intet derom i sine optegnelser. Men sandsynligvis har opholdet i en kyndig handelsmands hus utviklet hos ham den forretningssans, som han senere viste sig i besiddelse av. Kanske det ogsaa har betydd noget, at han der hadde rik anledning til at komme i rapport med landsens folk netop for en stor del fra hans senere prokuratordistrikt. Han noterer i sin dagbok, at han blev konfirmert i Bragernes kirke 1 okto-

\* I Martin Arnesens slegtstavle over slekten Thorne (1885) nævnes, at Jørgen Herman Vogt skal ha staaet i Jacob Lorentzens butik, hvilket muligens er en forveksling med David Vogt.

ber 1809 og i april 1810 kom paa kontoret hos sorenskriver Tandberg i Lier. Denne bodde paa Foss i Lier ved foten av Paradisbakkerne. Allerede 16 juli 1810 noterer David Vogt, at han reiste fra Drammen til Nordfjord og kom dit 28 juli, nemlig for at være kontorist hos broren, daværende sorenskriver, Jørgen Herman Vogt.

Dermed forlot han pleieførældrene. Pleiefaren døde kort efter, 12 september 1810. Pleiemoren, som var født 28 april 1752, døde paa Bragernes 17 mars 1817. Dagboken indeholder forøvrig intet om dem, men at pleiesønnen omfattet dem med taknemlig hengivenhet, fremgaar bl. a. av, at han opkaldte sin 3dje søn, Carl Jacob, efter Jacob Lorentzen (og Karen Stranger?), efterat de to ældste sønner var opkaldt efter bedsteførældrene.

Da Jørgen Herman Vogt 25 september 1809 var utnævnt som farens eftermand til sorenskriver i Nordfjord, drog han i november 1809 til Norge og tok i Drammen, hvor — som han skriver — hans familie baade paa fædrene og mødrene side saa at si hørte hjemme, ind hos Lorentzens. Han blev forlovet med disses anden datter Ingeborg Marie, født 13 november 1788, hadde bryllup med hende 21 januar 1810, og de nygifte drog straks efter brylluppet til Nordfjord.\* I januar 1810 gjensaa, skriver Jørgen Herman Vogt, han i Nordfjord sin mor, søstrene Cathrine, Marie og Christiane og broren Nils. Disse flyttet med undtagelse av Cathrine, som blev igjen i Nordfjord, til Kongsberg. Mulig gjensaa David Vogt moren og de av barnene, som fulgte hende, da de var kommet til Kongsberg. Sommeren 1810 hadde Jørgen Herman Vogt besøk i Nordfjord av sine brødre Peter og Lars, og dem har David Vogt sandsynligvis været sammen med der.

I Nordfjord var han sin bror, som denne skriver, «en tro og dygtig Medhjælper i Embedet». I 1811 flyttedes sorenskriverens bopæl fra Skaarhaug i Eid til Apildsæt i Gloppen.

---

\* Lorentzens ældste datter, født 1781, blev i 1804 gift med kjøbmand i Drammen Jens Kirkgaard, der som sin far kjøbmand Hans Kirkgaard, født i Nibe i Danmark i 1733, og sin bror Morten Kirkgaard tilhørte Drammens daværende handelspatriciat. En sønnedatter av Jens Kirkgaard er nu den eneste Kirkgaard i Norge.

Allerede i september 1812 forlot Jørgen Herman Vogt Nordfjord for, atter over Drammen, at vende tilbage til København. David Vogt noterer i sin dagbok, at 12 september reiste han fra Nordfjord til Drammen og derfra til København, hvor han kom 28 september. Hans mor døde kort efter, den 29 oktober paa Kongsberg, og David Vogt kom saaledes ikke til at være tilstede ved hendes begravelse. Jørgen Herman Vogt, som var blit tilbake i Drammen i nogen tid, har i sit korte sprog skildret en gripende stund ved begravelsen. «Da hun førtes til Graven, gik ud af Sørgefølget Kammerraad og Foged (senere Statsraad) Jonas Collett og tog fat i Ligkisten for at bære den, sigende: «Her bringer vi en ædel Kvinde til sit sidste Hvilested». Alle fulgte dette Eksempel».

I København blev David Vogt ansat som ekstraskriver ved postdirektionens revisionskontor. Det skedde ved morbroren direktør i generalpostamtet David Monrads hjælp og kanske ogsaa ved hjælp av revisionskontorets chef Tregder\*. Videre noterer David Vogt i sin dagbok, at han 25 december 1813 blev lottoassistent : assistent hos generalrevisoren ved tallotteriet Døllner. Dertil hadde han kongelig utnævnelse og kunde saaledes regne sin embedsbane fra 1 januar 1814, da han tiltraadte embedet. Dettes gage var ikke stor: 200 spd. s. v. og et tillæg av 100 spd.

Ifølge Jørgen Herman Vogts optegnelser hadde de 4 ældste brødre — Johan, Jørgen Herman, Peter og Jens, som blev studenter henholdsvis i 1799, 1800, 1802 og 1803 — alting frit i huset hos morbroren David Monrad i det første aar efter sin ankomst til universitetet eller indtil de første eksamener var bestaaet. Dette blev imidlertid ikke tilfældet med David Vogt. I en av sine embedsansøkninger av 1829 oplyser han — vistnok til forklaring av, hvorfor han ikke var student —, at «blottet for Formue og Understøttelse» nødtes han til i ung alder at ta tjeneste hos sorenskrivere, til han kom til København, og at, mens han læste der til juridisk eksamen, maatte han arbeide for sit brød. Da han desuten stadig var plaget

---

\* Født 1778 paa Kongsberg, hvor faren var kjøbmand, og 1797—1800 ansat ved Kongsberg Sølvverk.

av legemlige skrøpeligheter, heter det med rette om ham i den «Brudevielse», hans bror Johan skrev til hans bryllup, at han var dannet i motgangens skole. I mars og april 1815 tok han dansk juridisk eksamen med bedste karakter. Den 12 september 1815 fik han paa ansøknng avsked som lottoassistent «dels formedelst Sygdom, dels formedelst Rigernes Adskillelse».

Av protokol, som beror i det norske universitetsbibliotek, for Nordmandsforeningen i Kjøbenhavn i 1814 sees, at lottoassistent David Vogt var blandt de 44 først indmeldte av foreningens 143 medlemmer. Ved foreningens stiftelse spillede hans brødre Jørgen Herman og Peter en fremtrædende rolle og videre deres morbror David Monrad til trods for hans høje embedsstilling.\* David Monrad hadde paa grund av sine embedsforretninger bedt sig fritat for «embedsforvaltning» i foreningen, men fandt sig dog i, da det var et sterkt ønske blandt foreningens medlemmer, at vælges som en av dennes 25 «ældste». Foreningen bestod bare ca. en maaned (7 februar til 6 mars 1814), da den blev opløst av politiske grunde efter henstillen fra kong Fredrik VI.

Blandt Normandsforeningens medlemmer er der tre fremtrædende mænd, som senere blev faddere for David Vogts barn i Kristiania, nemlig advokat Jonas Anton Hielm, daværende lektor, senere professor Hansteen og den senere ekspeditionssekretær og høiesteretsassessor Johan Henrik Rye. Ven-skabet mellem disse og David Vogt skriver sig sandsynligvis fra Normandsforeningen.\*\* Da David Vogt kom tilbage til Kri-

---

\* I Henrik Wergelands omtale av Normandsforeningen i hans Constitutionshistorie er der en bemerkning om, at der var dem, dog nogen ganske faa, der hadde naadd høiest paa embedsbanen, og hvis rest av dage vilde tilhøre Danmark, som undslog sig for at delta i foreningen, da de veiret motbøren, som vilde adsplitte denne. Wergeland nævner som foreningens egentlige stiftere «Christen Henriksen Pram, Jonas Anton Hielm og den for tidlig avdøde Peter Vogt». Foreningens styre blev Pram, Hielm og Jørgen Herman Vogt.

\*\* I sine optegnelser nævner Jørgen Herman Vogt blandt sine venner fra Kjøbenhavn, med hvem han senere i livet vedlikeholdt omgang, Rye og især P. M. Ottesen, den senere høiesteretsassessor, og videre Christopher Moe Stenersen, som blev prokurator paa Hadeland. De to sidstnævnte, som hadde forlatt Kjøbenhavn i 1814, er indskrevet som

stiania, utførte han i tiden, før han blev prokurator, endel forretninger, særlig i landdistrikterne, for advokat Hielm, som da var en av de mest fremtrædende advokater i Kristiania. Siden møttes de i Moss, hvortil Hielm var flyttet — eller rettere som bekjendt til Alby ved Moss — i 1822 som suspendert advokat og regjeringsadvokat, foreløbig for at avvente høiesterets dom (som først faldt i 1825, og hvorved han fik en bod av 500 spd.)\*

Paa Moss hadde David Vogt videre i mange aar at gjøre med et andet medlem av Nordmandsforeningen, nemlig sin fjerne slegtning (firmenning) Peder Monrad, professor Monrads far, som 1837—50 var sogneprest i Moss.

Den 24 oktober 1815 forlot David Vogt sjøværts Kjøbenhavn

---

faddere for David Vogts barn i 1820 og 1825. Prokurator Stenersen var en bror av professoren. P. M. Ottensens søn var høiesteretsassessor Peter Vogt Ottesen, født 1820. De tre brødre Jørgen Herman, Peter og David Vogt har tydeligvis i Kjøbenhavn hat nogenlunde de samme omgangsvenner.

\* Der haves ikke synderlig oplysning om, i hvor høi grad venskapet mellem David Vogt og advokat Hielm kjølnet, da Hielms usmakelige sakførermoral og andre streker kom for dagen. Disse hadde bl. a. til følge hans ovennævnte suspension og domfældelse. David Vogt var Hielms forsvarer ved underretten, hvilket naturligvis ikke vil si billigelse av Hielms færd. Heller ikke haves oplysning om, hvorvidt politiken, hvor de to — begge mangeaarige stortingsmænd — i mange stykker var rene motsætninger, i nogen grad har skilt dem. Venskapet har tydeligvis i alle fald oprindelig været meget varmt, da Hielm var fadder for David Vogts ældste søn i 1820. Paa Moss var fru og frøken Hielm faddere ved hans to døtres daab i 1832 og 1834. Til venskapet har naturligvis bidrat, at begges hustruer var danske.

Det skal her blot tilføies, at Hielm har været en meget sammensat natur og ogsaa har hat karakterens store sider bl. a. — foruten fremragende dygtighet — et varmt fædrelandssind og megen uegen nytte som advokat, kfr. mine bemerkninger i Retstidende 1916 s. 47. Jørgen Herman Vogt, som ellers pleier at si sin mening meget direkte, omtaler Hielm flere gange i sine optegnelser altid med megen anerkjendelse (i anl. av Hielms «fortjeneste av, at unionsforholdene blev bearbejdet til at komme i bedre skik») og uten de utfald, som i samtiden var almindelige mot Hielm i Jørgen Herman Vogts politiske kreds. Naar der ikke blander sig nogen mislyd i Jørgen Herman Vogts sterke anerkjendelse av Hielm, kan det neppe helt forklares ved, at de var eller hadde været forenet ved venskaps baand.



og kom 27 s. m. til Laurkullen. Den 5 december blev han ekstraskriver i finansdepartementets revisionskontor og var derefter i slutten av maaneden i Drammen sandsynligvis for at besøke sin pleiemor. Den 13 mai 1817 blev han konstituert revisor i justisdepartementet. Av hans dagbok sees, at han i mai 1816 begyndte sine reiser for advokaterne Hielm og Sem, for hvem han. utførte endel forretninger, indtil han 12 juni 1818 blev prokurator.

---

## Kap. II.

### Sogneprest Lorentz Juhl og hans slegt.



Sogneprest Lorentz Juhl.



Charlotte Juhl, født Würtzen.

Originalen tegnet av Poul Ipsen 1789.

Sogneprest Lorentz Juhl, hvis tre døtre blev gift med tre brødre Vogt, var sønnesøn av krigsraad Lorentz Juhl, som døde 25 april 1742 i Tikjøb (ved Helsingør). Fra 1697 til 1711 var Lorentz Juhl den ældre fuldmægtig hos geheimeraad, amtmand i Kronborg amt Raben. I ansøknings av 1704, datert Friedrichsborg (Fredriksborg) slot, om at bli ridefoged underskriver han sig Lorentz Petersen Juhl, og kaldes i rentekammerets indstilling kun: Lorentz Petersen. I senere ansøknings underskriver han: Lorentz Juhl. Den 27 april 1711 blev han amtsforvalter over Kronborg amt (efter i 1708 at være utnævnt til amtsskriver — eller amtsforvalter? — i Kolding, hvilken stilling han, saavidt sees, ikke overtok). I 1717 eller 1718 fik han titel av krigsraad. Antagelig er han fratraadt som amts-

forvalter i 1725 eller 1726 og blev da regimentsskriver i det kronborgske distrikt.

Samtidig med sine offentlige stillinger har han siddet i betydelig privat bedrift. Fra 1711—14 hadde han forpagtning av Ebbekjøb ladegaard. I byfoged David Vogts optegnelser nævnes han som eier av Kronborg ladegaard. (En ansøkning fra ham av 1731 er datert Kronborg ladegaard). I 1731 fik han skjøte paa «Hammermøllen», som han hadde hat i bruk siden 1717. I 1720 sees staten at forhandle med ham (som eier av en valsemølle) om leveranse av klæde. Videre hadde han en «Gewehr- og Nagelsmederifabrik», som han i 1731 tilbød staten pant i som sikkerhet for sine oppebørsler, og som han ansatte til en værdi av mindst 16 000 rdlr. Desuten sees han at ha leveranse av fisk til kongens husholdning og «andre Leverancer til Sjø-Etaten».

Av indberetning av 13 mars 1733 fra rentekammeret sees, at krigsraad Lorentz Juhl som regimentsskriver har forbrukt de ham betrodde midler til sin fabriks fortsættelse, saa han var i en kasseangel paa 6—7000 rdlr., og at han i forening med proviantforvalteren har gjort sig skyldig i svig ved av denne at motta betaling og kvitteringer for en mængde geværer, som Juhl ikke hadde levert. Rentekammeret androg om hans avsættelse, som visselig ikke har latt vente paa sig.

Lorentz Juhl var gift med Anna Dorothea Buchwald (født 1702, død 1738), datter av Johannes Buchwald (født i Ditmarsken 1658, død 1738), som steg fra barber til professor og rektor ved Kjøbenhavns universitet, blev kongens livmedikus og i 1711 under krigen med Sverige blev øverste livmedikus med uindskrænket myndighet til at anta og avsætte kirurger ved hæren. Professor Buchwald var gift med sin kusine Anna Margrethe Buchwald. Han er utførlig biografert i Brickas Haandleksikon, hvor det bl. a. heter om ham: «At denne saa praktisk dygtige og fortjente Mand sammen med sin kjæmpemæssige Energi, Ærgjærrighed og velgrundede Selvfølelse har frembudt skarpe og i det hele mindre behagelige Kanter, er rimelig nok, og dette var vistnok en Hovedgrund til, at flere av hans lærde Universitetskolleger aldeles ikke kunde forsone

sig med den fordums Barbersvend, der var og vedblev at være meget forskjellig fra de typiske Lærde.» Holberg har i «Peder Paars» med Jens Blok sigtet til professor Buchwald, og slaget mellem Jens Blok og Gunild skal være en skildring av en virkelig tildragelse mellem ham og en jordmor. Professor Buchwald hadde 12 barn, av hvilke to blev fremragende læger og en farens efterfølger som professor.

Krigsraad Lorentz Juhl hadde (mindst) 4 sønner og 4 døtre. Ved to barns daab i 1724 og 1730 er kongen og dronningen indskrevet som faddere. Datteren Anna Margrethe blev gift med overkrigskommissær og proviantforvalter i citadellet i Fredrikshavn Christian Heinrich v. Würtzen. En anden datter var gift med konsul Fursmann, som skal ha været omgangsven med Holberg.

Krigsraad Lorentz Juhls fjerde barn var Fredrik Lorentzen Juhl, født 28 mars 1727 (eller 1728) paa Kronborg ladegaard. Han blev student i 1746 fra Fredriksborg skole og cand. theol. 19 november 1750. Den 31 oktober 1755 blev han utnævnt til residerende kapellan til Mariakirken i Helsingør og slotskirken paa Kronborg med pligt til efter omstændighetene at præke saavel paa tysk som dansk. Den 15 mai 1761 utnævntes han til sogneprest til Klim, Torup og Wust. I 1756 blev han gift med Elisabeth Birgitte Bartholin (f. 1736), datter av daværende amts- og proviantforvalter Winzens Otto Bartholin (død som generalkrigskommissær paa Kronborg 19 juni 1781, 82 aar gammel, neppe av den bekjendte Bartholinslegt) og Margrethe Cathrine Fritz. Ved Fredrik Juhls utnævnelse i 1755 indsendte hans da vordende svigerfar ansøgning for ham samtidig med, at han selv indsendte saadan. Sogneprest Fredrik Juhl døde 24 oktober 1773. Hans enke døde i Liørslev 29 juli 1796.

Disse hadde 3 sønner og 3 døtre, og blandt disse var Lorentz Juhl, født i Helsingør 22 februar 1761, student fra Helsingør 1779, cand. theol. 1785 (med haud, dog med bedste karakter for vel avlagt prøve). Han blev 5 juni 1789 reside-

rende kapellan til Klim, Torup og Wust (i Jylland nordenfor Limfjorden), 23 mars 1792 sogneprest til Liørslev og Ording (paa øen Mors i Limfjorden), 7 juli 1797 sogneprest til Rød-  
dinge og Kreiberg (søndenfor Limfjorden) og 29 april 1809 sogneprest til Førsløv i Sjælland.

Hans latinske «vita» følger som bilag til nærværende kapitel.

Ved hans utnævnelse i 1792 til Liørslev, hvortil der var 11 ansøkere, bemerker Cancelliet, at biskop Studsgaard har ved en anden leilighet meddelt supplikanten et berømmelig vidnesbyrd om hans grundige teologiske indsigter, fortrinlige lærergaver og embedsflid, forenet med en særdeles menneskekjærlig adfærd, som har forhvervet ham hele menighetens udmerkede kjærlighet og agtelse. Den samme gode anbefaling fik han av biskop Studsgaard ved sin utnævnelse til Rød-  
dinge, som var av de bedre kald, og hvortil der var 15 ansøkere. I sin ansøkning av 1809 om Førsløv bemerker Lorentz Juhl, at Førsløv er et mindre kald end Rød-  
dinge, og at i det saa aldeles isolerte og ublide Rød-  
dinge er der ingen utsigter til hans barns forfremmelse, men at der aapner sig blidere utsigter i Sjælland, hvor han og især i hovedstaden hadde megen familie. Videre at hans og hans hustrus helbred lider i den usunde og øde egn i Rød-  
dinge, «hvilket end mere forøges derved, at jeg ofte finder Forhindringer, naar jeg efter min underdanigste Pligt med Stræbsomhet antager mig Skole- og Fattigvæsenet samt flere Embedspligter». Dette sidste er i den omtale, han faar i Rød-  
dinge kaldsbok, uttrykt saaledes: «Hans cholericke Temperament paadrog ham her adskillige Fortrædeligheder, hvilket anledigede, at han i 1809 søgte Forflyttelse». Cancelliet bemerker ved utnævnelsen til Førsløv, at «han søger en mildere Himmelegn for sin svage Kone og et Sted, hvor han bedre kan sørge for sine Børns Opdragelse, samt at undgaa en for ham i tiltagende Alder besværlig Sognevei», og paabe-  
roper avdøde biskop Tetens og biskop Blochs saare anbefalende vidnesbyrd om embedsflid, retsind og bestræbelser for ungdommens dannelse. Biskop Bloch meddeler ham 25 oktober 1808 «det ligesaa hæderlige som velfortjente Vidnesbyrd,



at han forener mangeaarig Embedsværdighed og Flid i sit Kald med grundige Indsigter, som prydes med ustraffelig Vandel og menneskekjærlig Charakter», og tilføier, at han ønsker forflyttelse, ikke for at vinde i indkomst, men forat han, som lider av tungsindighet paa et ensomt og for al lærerik selskabelighet blottet sted, kan komme oplyste mennesker nærmere.

Biskopperne Studsgaard og Tetens var ikke rationalister og sluttet sig begge til biskop Balle. Biskop Tetens var opvokset i pietisme, men synes ikke at ha været pietist. Derimot tilhørte biskop Bloch rationalismen. Det er trolig, at sogneprest Lorentz Juhl, som var blit prest før den egentlig rationalistiske tid, ikke var rationalist. Dette bekræftes ogsaa derav, at hans datter, som blev gift med byfoged David Vogt, ikke gav indtryk av at være vokset op i et rationalistisk hjem. At Lorentz Juhl ikke har været pietist, fremgaar tydelig av, hvad nedenfor anføres.

Efter traditionen i sine tre svigersønner Vogts slegt skal Lorentz Juhl ha været en streng og myndig og noget vanskelig herre. Efter en slegtstradition skal han engang ved provstevalg ha stemt paa en til provstiet nylig kommet prest med den (underhaands?) begrundelse, at de andre prester i provstiet kjendte han, derimot ikke den nye prest.

Traditionen i Førsløv nævner ham som en kraftig personlighed, som var noget av datidens «sogneherre», videre som en svær og tyk mand og beretter om ham, at han var en ivrig og dygtig lomberspiller. Et rygte beretter, at han under gudstjenesten, naar han gik op og ned ad kirkegulvet, kunde bøie sig ned til godsforvalter Tidemann og si: «Kommer De ikke ned til mig i aften og faar Dem en lomber?» I Røddinge kaldsbok, som ovenfor delvis allerede er citert, heter det om ham, at «han besad meget gode Evner og var Verdensmand i Ordets bedste Bemærkelse». Han har tydeligvis været en sammensat og videre en særpræget personlighed, naar han saa mange aar efter sin død (i 1833) fremdeles er litt av en sagnfigur. I sogneprest S. V. Wilbergs «Bidrag til en almindelig dansk prestehistorie» (1870), der som regel bare indeholder de personalhistoriske data, er han av de meget faa

prester, som faar en karakteristisk, og den lyder: «Gode Gaver, cholersk».\*

Hans prestegaard i Førslev laa like ved kirken, hvilket var det almindelige i ældre tid, og fra gaarden førte en port ind til kirkegaarden. Den gamle «firlængede» og hvitkalkede preste-gaard, som hadde straatak, blev nedrevet omkring 1865, da den var skrøpelig og laa paa et sumpig sted. I de smaa værelser var det saa lavt under taket, at man kunde naa det med haanden. I haven var der bl. a. et smukt lindelysthus.

Sogneprest Lorentz Juhl var to gange gift. Den 8 juli 1789 blev han gift med sin kusine Charlotte Würtzen, døpt 5 mars 1758, død 1813, datter av ovennævnte overkrigskommisær og proviantforvalter Christian Heinrich v. Würtzen (f. i Holsten 1709, død 6 april 1796) og Anna Margrethe Juhl. Slegten Würtzen var en ikke adelig officersslegt, som skal være kommet til Danmark fra Schlesien og i nogen slegtled bodde i Holsten, indtil Heinrich v. Würtzen bosatte sig i Danmark. Hun var den yngste av 10 søskende. Hendes to søstre var gift, den ene med kontreadmiral Ramshart, og den anden med oberst Volrath Behmann. Det blev derfor betragtet som ikke paa høide med slegstens traditioner, da frøken Charlotte Würtzen blev gift med sin fætter Lorentz Juhl, som var en almindelig landsens prest. Han er i det stykke fulgt i sin fars og far-fars spor, som begge hadde været fornemt gift. Charlotte Würtzen var opdraget i Madame le Grands pensionat i Kjøbenhavn og skal ha været ved hoffet. Av hendes brødre var fire

\* Mulig følgende notater i Førslev kirkebok har interesse:

1) *«Mærkværdighed.*

I Aaret 1813 i September Maaned kostede:

1 Td. Hvede 300 Rd. D.C.	1 Td. Salt 1000 Rd. Dc.	skriver Et Tusinde.
1 Td. Rug 220 „ „	1 ® Tobak 20 „ „	
1 Td. Byg 130 „ „	1 „ Sukker 50 „ „	

etc. etc. i lige Forhold.

Testr. Lorentz Juhl, daværende Sogneprest i Førslev.»

Det var efter pengereduktionen i 1813.

2) 13 august 1830:

*«Anmærkning.*

Jørgen Jensen har saaledes besudlet hosstaaende Pag. af denne Bog, da han som Forlover ved at underskrive sit Navn lagde ved Uforsigtighed sin Arm paa Skriften, som endnu ikke var tørret.»

officerer. Høiest i graderne naadde av disse oberst og kommandant i citadellet i Fredrikshavn Carl Gottfried v. Würtzen, født 1754, død 1817. I Røddinge kaldsbok nævnes denne — under omtalen av sogneprest Juhl og hustru — som bekjendt fra Kjøbenhavns bombardement. Av hans sønner var tre officerer. En av disse var ritmester og senere oberstløytnant Wilhelm Ferdinand v. Würtzen, født 1796, død 1858, som udmerket sig i slaget ved Slesvig i 1848 og paa grund av sin jovialitet og sit brede lune stod i gunst hos Fredrik VII. I Brickas haandleksikons utførlige omtale av ham berettes bl. a., at i slaget ved Slesvig og i et senere slag styrtet hesten under ham. Efter slegtstraditionen skal han — og ogsaa en anden av fru Lene Vogts fættene Würtzen, som var officer — ha været saa svær, at en hest hadde vanskelig for at bære ham. Den danske maler N. Simonsen har forevigeet Würtzens bravur i kampen i sit bekjendte maleri «De Würtzenske Dragoner i Slaget ved Slesvig». Hans kusine Lene paa Moss eiet et kolorert avtryk av dette billede, hvor den svære ritmester med dragen sabel gjør et angrep i spidsen for sin avdeling.

Om Lorentz Juhls første hustru, som døde allerede i mai 1813, 55 aar gammel, haves forøvrig ikke synderlig oplysning.

Efter at ha været enkemand i 9 aar, og efterat hans tre døtre var blit gift, giftet Lorentz Juhl sig i 1821 med madam Henriette Sophie Sand, født Bradt, født 28 august 1781, død 30 juni 1866, datter av kobberstikker Bradt i Rudkjøbing og enke efter Lorentz Juhls formand i Førslev sogneprest Olaus Fredrik Sand (begravet 23 december 1808, 41 aar gammel). Sogneprest Juhl hadde 20 december 1815 faat titel av konsistorialassessor som paaskjønnelse for, at han i endel aar hadde været forlikskommisær, og som følge derav blev hans anden hustru frue.

Han døde 8 juni 1833 og ligger med sine to hustruer begravet paa Førslev kirkegaard.

I sit første egteskap hadde sogneprest Lorentz Juhl, foruten tre døtre, der som nævnt blev gift med tre brødre Vogt, en søn, Carl Fredrik Juhl, født 1790, død i Vestindien i 1817. Røddinge kaldsbok oplyser om ham, at han blev student i Kjøbenhavn i 1809, men at hans opførsel ikke svarte til farens forventning, hvorfor denne sendte ham til Vestindien.

I sit andet egteskap hadde Lorentz Juhl en søn Peter, (efter kirkeboken Peder) Johansen Juhl, født 6 februar 1822, død i Førsløv 19 august 1901. Denne var oprindelig vel begavet og tok en udmerket eksamen artium fra Herlufsholm skole, men sluttet med sine studeringer, blev menneskesky og vanskelig at omgaaes, meget kolerisk, og slog sig ned i Førsløv, hvor han delvis læste med smaabarn og forøvrig tok sig litet for. Han kom dog av og til, særlig i de senere aar, paa Førsløv gaard for at spille lomber, som han, likesom faren, elsket og spilte med stor dygtighet. Ved sin død efterlot han sig nogen faa tusen kroner og blev arvet av descendenter av sine tre søstre, som var døde henholdsvis i 1820, 1846 og 1889.

Lorentz Juhls anden hustru hadde fra sit første egteskap to døtre: Lovise, født 1802, død 26 juni 1868 og Anna Sophie Sand, født 28 december 1805, død 24 februar 1888. Mellem disse og jomfru Lene Juhl var der fra barneaarene et inderlig venskap, som yderligere styrkedes, da deres forældre blev gift, og fortsattes op i de to sidstnævntes høie alderdom ved brevveksling mellem de «sammenbragte» søstre. Den fjerde av fru Lene Vogts sønner blev som følge derav opkaldt efter frøknerne Sands far sogneprest Olaus Fredrik Sand.

Til prestens husstand paa Førsløv prestegaard (og meget mulig ogsaa før) hørte hans ca. 13 aar yngre bror Otto Carl Juhl, død i Førsløv 14 mars 1834, en særling, som i sognet almindelig kaldtes farbror, og som der gik mange underlige frasagn om.

Mellem prestegaarden og herregaarden i Førsløv var der et venskabelig forhold. Den anselige Førsløv gaard, som er i nærheten av prestegaarden, har siden 1803 været i den Neergaardske slegts eie og tilhører nu tredje slegtled i denne. Peter Johansen Juhl blev ved sin daab i 1822 opkaldt efter den daværende eier av Førsløv etatsraad Peter Johansen de Neergaard, som var hans fadder. Frøken Sophie Sand flyttet i begyndelsen av 70-aarene til herregaarden for i 1873 med den daværende fru Neergaard, som var blit enke, at flytte til Kjøbenhavn, hvor frøken Sand bodde til sin død i fru Neergaards bolig i Bredegade.

## Utskrift

av

### Aalborg stifts kaldsbrevs- og vitaprotokol

1787—1825, fol. 50.

Ego Laurentius Juhl Helsingore sum natus Anno 1761 a patre Friderico Juhl, qvi rebus sacris huius loci per quinque annos ad ecclesiam vulgo Stæ. Mariæ vocatam functis, in Iutia minister ecclesiarum Kliim, Thorup et Ust constitutus est, ubi etiam, postqvam munus suum a Deo sibi concessum per duodecim annos et qvod excurrit, administraverat, mortuus est. Hoc loco mihi contigit manuductione praeceptorum privatorum Gotfried Fibiger et Ianni Bloc primis scientiarum elementis ita institui, ut post patris obitum in urbem natalem redux discipulus qvartae classis scolæ Helsingoranae adscribi possem. Hac in scola sub auspicio celeberrimi rectoris et professoris Baden lustrum absolvi, et deinde in universitatem Havniensem missus per decem annos cursum academicum absolvi.

Variis stipendiis professores huius universitatis me dignum censuerunt, qvibus sublevatus et amicorum patris mei bonitate donatus, nunqvam rebus augustis, qvibus multi commilitonum meorum, sorte meliori digni, circumdantur, oppressus sum. Qvantis pro beneficiis Deo ter optimo semper gratias agam.

Anno 1779 in numerum civium academicorum receptus.

Anno 1781 examen philosophicum cum laude sustinui.

Anno 1785 in examine theologico charact.: haud illaud: et pro specimine homiletico charact.: laudabil: me dignum censuerunt professores facultatis theologicae, qvod ex seqventibus patet. —

(Jeg Laurentius Juhl er født i Helsingør i aaret 1761. Min far Fridericus Juhl utførte her den hellige tjeneste i 5 aar ved den kirke, som almindelig kaldes den hellige Marias, og blev



derefter ansat som prest for Klim, Thorup og Wust kirker i Jylland («Jutia»), hvor han ogsaa døde, efterat han i vel 12 aar hadde forvaltet det embede, som var ham betrodd av Gud. Her paa dette sted lykkedes det mig ved Gotfried Fibigers og Jannus Blocs privatundervisning at komme saa langt i viden-skapenes første elementer, at jeg kunde optas som elev av 4. klasse ved Helsingørs skole, da jeg efter fars død var reist tilbake til min fødeby. I denne skole fuldendte jeg under den bekjendte rektor og professor Badens veiledning det 5-aarige kursus. Saa blev jeg sendt til Kjøbenhavns universitet, og fuldendte i løpet av 10 aar det akademiske studium.

Takket være forskjellige stipendier, som professorerne ved dette universitet kjendte mig værdig til, og den hjælp, som venner av min far ydet mig, var jeg aldrig trykket av slike trange kaar, som mange av mine studiekamerater, der var en bedre skjæbne værdige, maa lide under. For disse store velgjerninger vil jeg altid takke den saare gode Gud. I aaret 1779 blev jeg akademisk borger. I 1781 underkastet jeg mig examen philosophicum med laud. I 1785 blev jeg ved teologisk eksamen kjendt værdig til karakteren haud. illaud., og for den homiletiske prøve laudabilis, av professorerne ved det teologiske fakultet, saaledes som det fremgaar av medfølgende bilag).

### Kap. III.

## Forlovelse og bryllup.



Førslev kirke.\*

David Vogt har notert i sin dagbok, at 12 juni 1818 blev han prokurator, og et stykke længer frem i dagboken:  
«December 8 friede jeg til Marie Magdalene Juhl skriftlig.

---

\* Efter et gammelt maleri, som tilhører provst Gustav Barfod, Skjærvinge, Danmark. Mellem kirken og huset ved «Gadekærret» sees et glimt av den gamle, nedrevne prestegaard. «Gadekærret» er forlængst fjernet. Huset ved dette blev sogneprest Juhls anden hustrus enkebolig.

December 19 modtog hun Brevet.

» 25 svarede hun.

» 31 modtog jeg det glade Budskab.»

Efter traditionen begyndte frierbrevet med en bemærkning om, at han nu var i saadan stilling, at han kunde forsørge en hustru.

Dette er imidlertid kun den mere officielle beretning om forlovelsen. Naar jomfru Juhl ventet med at svare fra 19de til 25de, har det ikke været, fordi hun var i tvil om svaret, men sandsynligvis fordi det faderlige samtykke skulde indhentes. Det var en tid, da norske lovs forskrift: «Hvo Hustru vil have, bede hende af Forældre eller rette Værge, dog med hendis Ja og Villie» stod betydelig mere levende for bevisstheten end nu. Det var vel en feil, at frierbrevet ikke var skrevet til faren, og en desto større feil, da det var en lovens mand, som hadde skrevet det\*. De to unge var forlængst paa det rene med hinanden, antagelig allerede fra sommeren 1815. Efterat David Vogt har notert i sin dagbok, at han 15 april 1815 tok mundtlig eksamen practicum, er tilføiet: «12 Juli blev jeg syg og fik Inflammation i Maven, hvorfor jeg laa paa Hospitalet i 5 Uger, derefter var i 2 Maaneder i Rerslev» (∴ hos broren, som var prest der og gift med Marie Magdalene Juhls ældste søster) «og Førselev». Sandsynligvis var det da, de to unge fandt hinanden. Efter traditionen krøp endog kavaleren engang gjennom vinduet for at være sammen med den elskede, medens hendes strenge far sov middag vel og længe.

Like før brylluppet rammet en uventet og smertelig sorg. Den elskede bror ekspeditionssekretær i kirke departementet Peter Vogt, gift med brudens anden søster Charlotte (Lotte), døde pludselig 23 august 1819, 32 aar gammel, paa en reise i landsbyen Osted i Sjælland. David Vogts dagbok indeholder derom, at 10 juni fulgte han sin bror Peter og familie til Ild-jernet og saa ham der sidste gang, og at han 30 august — 4 døgn før han reiste til sit bryllup — fik efterretning om Peters død. Claus Pavels skriver i sin dagbok, at ekspeditionssekretær P. Vogt, der med sin kone var reist til Danmark for

\* At svaret først blev git 25 december, kan dog helt enkelt ha sin forklaring i, at posten ikke gik før.

at besøke hendes familie, blev paa en skyssstation noget utenfor Kjøbenhavn pludselig syk — og døde. Pavels skarpe pen har i en utførlig omtale av den avdøde bare godt at si om den udmerkede embedsmand. Pavels nævner ham som professor Herslebs elskede ungdomsven og tilføier, at var den avdøde end ikke bibelselskapets sjæl, som Hersleb sier, — hvad Hersleb selv uomtvistelig var —, var han «dets høre



Ekspeditionssekretær Peter Vogt og hustru Charlotte, født Juhl.  
Efter silhouetter, som tilhører lagmand Hersleb Vogt.

Haand, uden hvis Bistand Sjælen ikke godt kan udbrede og forplante sine Ideer\*.» I slegtens tradition nævnes Peter Vogt som den ypperste av brødrene, hvortil naturligvis kan ha bidrat, at han døde uventet i en alder av 32 aar. Fra hans dødsleie fortælles, at da han laa i vildelse og ikke vilde ta medicin, som blev rakt ham, blev det sagt: «din far har sagt, du skal ta det», og da reiste den døende sig op i sin seng og sa: «Har min far sagt det, tømmer jeg det til sidste draape.» I et brev av 24 november 1878 til L. J. Vogt skriver dennes mor: «Undskyld, at jeg i mit Brev igaar glemte at sige dig Farven paa Peter Vogts Øine, den kjære uforglemmelige Peter Vogt. Øinene var brune af Farve, saavidt jeg erindrer, jeg

\* Ved Peter Vogts 2den søn, statsraad Nils Vogts daab i 1817 er indskrevet som mandsfaddere professorerne Hersleb, Hansteen og Stejnensen og videre D. Vogt.

tror, at de tillige var kjærlige og udtryksfulde. Et ædelt og høihjertet Menneske var han, det er vist og sandt.»\*

Hvor smertelig sorgen har været, faar man et sterkt indtryk av ved at læse den «Brudevielse», som brudgommens bror sogneprest Johan Vogt hadde skrevet. Smerten over det store tap har sat sit sterke præg paa brylluppet. Dette foregik i al stilhet og uten megen stas, sa bruden siden. Hun var i sort kjole. En veninde indfandt sig med myrtekrans og sa, at den maatte ialfald bruden ha.

Til brylluppet knytter sig en eiendommelig, halvt løierlig episode. Det hadde været meningen, ialfald fra brudeparrets side, at brudens far, hos hvem brylluppet blev holdt, ikke skulde vie brudeparret, men brudgommens bror. Men saa skedde ikke. Bruden fortalte, at det bud, som blev sendt for at underrette presten i Rerslev, var en utro tjener. En supplerende tradition vet at berette, at det var brudens far, som sørget for, at budet ikke kom frem i rette tid. Da bryllupsdagen oprandt, indfandt ikke broder Johan sig, og brudens far viet brudeparret. Man maa spørre: hvorledes kunde de unge finde paa noget saadant som at utelukke brudens far fra at vie sin egen datter? Var det alene paa grund av det inderlige baand, som forenet de to brødre, som da blev svogre, eller var det ogsaa paa grund av et motsætningsforhold mellem svigerfaren og de to svigersønner? Skyldtes det i tilfælde motsætningen mellem gammel og ny kristendom? Det er mulig. Ti brudens far var som før nævnt neppe rationalist, hvad derimot Johan Vogt var (eller ialfald rationaliserende), og som hans skrevne «Brudevielse» viser.

Nogen rationalistisk «Brudevielse» blev det saaledes neppe. Dog bør sogneprest Johan Vogts «Brudevielse», som ikke blev «holden», indtas som bilag til nærværende kapitel. Den bærer trods al sin negative rationalisme præget av aanden fra forældrenes hjem, «hvor alt aandet Pligtfølelse og tillidsfuld Hengivelse i de Kaar, som var dem beskaarne». «Medgangen skal ikke ha Ende», heter det i «Brudevielsen», «før Enden er gavnlige». Talen tør ogsaa være ret karak-

\* Niels Nilsen Vogt, Peter Vogts far, og provst og sogneprest Johan Vogt hadde brune øine. Likesaa flere av sidstnævntes descendenter.

teristisk ved sin forstandsmæssige nøkternhet, som samtidig er helt i rationalismens smag, men talen faar liv og varme ved den kjærlige forstaaelse mellem brødrene, som den gir uttryk for.

De ord, hvormed «Brudevielsen» sluttet: «Vorder lykkelige I to, vorder lykkelige», gik i opfyldelse. «Amour sans fin» og aaret 1819 staaer indgravert paa et hodevandsegg, som bruden jevnlig bar i sin høie alderdom, og som nu tilhører en datterdatter.

David Vogts dagbok oplyser om brylluppet bare, at 8 september kom han til Kjøbenhavn, 10de til Rerslev, 13de til Førlev, «19de bryllup i Førlev, 21de reist til Roskilde, 22de til Kjøbenhavn, 24de fra Kjøbenhavn, 27de kom tilbage til Christiania».

De nygifte begyndte sin husholdning meget beskedent. De hadde kun to teskeer og hadde i flere aar ikke polstrede møbler, som de først fik i 1825 til den anden søns daab. Men husstanden bestod straks av 9 personer: foruten dem selv Peter Vogts enke, Lotte, og hendes tre smaa barn, søsteren Christiane og to piker. Lotte døde allerede 12 mars 1820, den yngste av hendes barn, Charlotte Lovise, som snart kom i huset hos professor Hansteen, døde 23 september 1821, og den ældste Lorentz Juhl (født i Kristiania 16 mai 1815, døpt i Førlev 16 juni 1815) 7 december 1822. Christiane døde 25 februar 1826. Av den elskede brors og søsters familie var bare én tilbake, den senere amtmand og statsraad Nils Vogt, som var i David Vogt og hustrus hus, til han i august 1828 — efter den tids skik — kom til sogneprest Fangen i Flesberg, og vedblev at være deres pleiesøn.

Brudeparrets ældste søns navn var visselig paa forhaand paa det rene: Nils efter farfar og Peter efter den elskede fornylig avdøde.



Bilag til kap. III.

## Brudevielse

(ikke) holden den 19de September 1819

for

min Broder David og min Svigerinde M. M. Juhl

af

J. Vogt.

Gud, vor Gud! Skjænk dette elskede Par, som her fremtræder, for at være Dig til Ære, din Velsignelse. Skjænk dem Klogskab til i Kjærlighed at samle indtil deres Dages Ende, Klogskab til at nytte de gode og onde Dage til dit Navns Forherligelse. Hør os Du! Hvem Magten og Æren tilkommer i al Evighed. Amen!

\*

\*

\*

Ps. 146, 5—6. Salig er den, hvis Hjælp er Jacobs Gud, hvis Haab er til Herren, hans Gud, som gjorde Himmelen og Jorden og Havet og Alt det, som er i dem; og som holder Løfte evindeligen.

Mon jeg, ført paa Phantasiens Vinge, bør lede Eders Blik i Fremtiden, og byde Eder at skue Livet som en rosenstrøet Stie, ad hvilken I skal fremvandre? Mon jeg bør med Digtens Billeder forestille Eder det Kjærlighedens Samfund, hvortil I nu indvies, som en Række av Nydelser, ved hvilke I skal blidelig drømme Livet bort? Nei! I have faaet saa rigtige Begreber om Jordelivets, følgerig om Ægtestandens Bestemmelse, at I nødvendig maa anse saadant for Blændværk. De sidste Ugers Tildragelser har desuten stemt vor Sjæl til Vemod. Vilde jeg tale til Eder om lutter Behageligheder i Livet, saa kunde I med Rette sige: Din Læbe taler Svig; det var nyligen din bitre Lod, den du dog nødigen hadde overladt til nogen Anden, at kaste den første Jordklump paa

den Ædle, over hvis Savn bitre Taarer væder vort Sind\*. Dog — det er ingenlunde min Hensigt med disse Betragtninger, at gjøre denne Dag, hvorover Familien føler saa billig Glæde, til en Sørgehøitid — kun ville jeg minde Eder om det, som I allerede vide, nemlig at det bør Eder med Haab til Herren, vor Gud, at vandre den uvisse Fremtid imøde. Vi vide ei, hvad der er at skue bag det Forhæng, som skjuler for os de kommende Dage. — Men er Eders Haab til Gud, da vil Intet møde Eder, uden det, som sigter til Eders sande Bedste. I ville blive istand til at fryde Eder over det Gode, som den kjærlige, vise Gud tilskikker Eder, til med mandig Frimod at bære de Lidelser, som kunde ramme Eder, vidende at ogsaa disse komme fra ham, uden hvis Villie end ikke Spurven falder til Jorden. Er først denne Overbevisning bleven Eder til Deel, at hele Eders Skjæbne, hver en blid eller ublid Stilling i Livet kommer fra den evige Styrer, som kan og vil, naar I kun lyde hans Villie, lede Alt til Eders sande Bedste, da er Eders Lykke befæstet. Med saadan Overbevisning vil I i Medgang glæde Eder, og aldrig forstyrres i Glæden ved den Tanke, at Sorrig kan afløse den; thi Gud er for den Tillidsfulde den første og den sidste Tanke, og denne siger: Medgangen skal ikke have Ende, før Enden er gavnlig. I Modgangen vil den Tillidsfulde maaske i Begyndelsen nedslaaes, men strax vorder han stærk igjen til at tømme Kalken, som rækkes ham, og til roligen at sige: Gud! Din Villie skee! Ja! Salig er den Mand, hvis Haab er til Herren, vor Gud, som gjorde Himmelen og Jorden og Havet. Hvo skulde det Menneske være, som ei skulde kunne nyde denne Salighed, som dette Haab skjænker? Hvo skulde være nødt til paa Livets slibrige Vei at gribe Røgstøtten, den Uforstand satte og Letsindighed udsmykkede med forgjængeligt Flitter, istedenfor at søge til Gud, den ene faste usvigelige Borg? Kun Gud kan, som han og vil, holde sine Løvter evindeligen. Elskede Par! Erkjender i alle Eders Tilskikkelser Kjærligheden og Viisdommen fra det Høie. Broder! Du er dannet i Modgangens Skole. Hvor vise-ligen har ikke Gud sørget for Dig! Hvor forunderligen ledede han ikke Omstændighederne saaledes, at det skulde skee, som

\* Kind?

her skeer! Jeg behøver ikke at kalde disse mange synderlige, ofte glade ofte sørgelige Omstændigheder tilbage i vor Erindring; men vi kan jo ikke andet end erkjende, at det alt kommer fra Gud, som har givet, vi prise hans Navn, som har taget, vi bøie os under hans Bud, viist og godt maa det være, vi tie og tilbede. Gaar da, elskede, værdige Par, Eders Bestemmelse i Møte med Tillid til Gud, og han vil aldrig forlade Eder. Vorder lykkelige mine Venner! Ja! I vil sikkert blive det. Ikke var det Letsind, der knyttede Baandet, men roligt Overlæg bød Dig, min Broder, at byde din Elskede Hjerter og Haand. Og ligedan Overlæg sagde hende, at det var fornuftigt at følge Hjærtens Tilbøielighed. — Trættet af Dagens Møie vil Du ved denne Huldens Side finde Husværelse. Naar nøisomt Bord nærer Eder, hvor sødt da at kunne sige hinanden, det er Frugten av vor Flid, den Herren velsignede. — Under Kampen mod mødende Gjenvordighed vil hendes Deltagelse give dig Mod og Kraft. Naar Ulykkens Skyer trække op over Eders Hoveder og driver forbi, ville I glade sige: saa god er Gud, som vi forlod os paa. — Langt borte fra vor værdige Fader, der glad over sin Datters Lykke, sender hende, den yngste af sine Børn, fra Hjemmet, langt bort fra os, Eders Venner, skulle I vandre, men hans og vore Tanker vil stedse ledsage Eder; i Medgangs og Modgangs Dage dele vi Vel og Vee med Eder. Himmelens Gud vil høre vore hjertelige Bønner for Eders Vel. Vorder lykkelige I to, vorder lykkelige. Amen!

---

## Kap. IV.

### Prokurator, byfoged, stortingsmand.



Efter portrætmalerier — fra 30 aarene? — som tilhører fru Agnes Vogt, Moss.

#### I. *Prokurator.*

Som før nævnt beskikkedes David Vogt som prokurator 12 juni 1818 og tok bopæl i Kristiania. Det var før saksfører-loven av 1821 og den praksis, som utviklet sig efter denne. Han blev derfor prokurator ved alle over- og underretter i riket, medens senere beskikkede prokuratorers jurisdiktioner blev mere begrenset, særlig til over- og underretter inden et stift og senere til underretterne i et amt.

Gjennem hele det 18de aarhundrede hadde saksførerstanden været en litet anset stand. Proceslovgivningen hadde indtil fornylig aandet mistillid til prokuratorerne med deres formodede

proceskjerhet. Efter gammel tradition, som vistnok i hovedsaken er rigtig, indskrænket saksføreres forretninger i hin tid sig væsentlig til processer og de egentlige juridiske forretninger, meget forskjellig fra den mangeartede virksomhet, som nutidens saksførere forlængst sitter i. Denne sterke begrænsning i tidligere tiders saksførerforretninger forklares antagelig ved saksførerstandens nedarvede ringe anseelse og fortsatte sig langt ind i det 19de aarhundrede, man pleier gjerne at regne omtrent til dettes midte. Et vendepunkt i saksførerstandens historie synes dog at være indtraadt ved frdn. av 3 juni 1796 om rettens vedbørlige og hurtige pleie, hvorved der stilledes prokuratorer, som udmerket sig ved duelighet, flid og redelighet i saksførselen, utsigt til videre forfremmelse. Dertil sluttet sig kancelliplakat av 4 september 1810, som gjorde prokuratorer til embedsmænd. Dermed var forutsætningerne git til at faa en bedre og mere anset saksførerstand, om end utviklingen tok sin tid. Som rimelig kan være, synes denne utvikling at ha gaat hurtigere i Kristiania, hvor advokaterne ved høiesteret naturligvis spilte en fremtrædende rolle inden standen, end andetsteds. David Vogt har selv været med at gaa i spidsen for denne utvikling ved de betydelige bobestyrrelser, som blev ham betrodd.

Efter at være blit prokurator indrykket han saadan annonce, datert 18 august 1818, i Rigstidende, en av de meget faa saksførerannoncer i hin tid:

«Undertegnede, som boer i Hr. Kjøbmand Jens Linaaes Gaard i Nedre Voldgade her i Staden, anbefaler sig til Sagers Udførelse baade ved Underretter og Aggershuus Stiftsoverret.

David Vogt

Kongelig bestaltet Prokurator.»

Nogen tid senere sees han at bo i kjøbmand Jens Sørensens gaard i 2den etage (uten at gaten er angit). Derefter kjøpte han og bodde i Nedre Slotsgate nr. 5, hvor nummer tre til fem av barnene er født. Det lille enetages murhus med stor port stod til begyndelsen av 90-aarene. Prokurator Vogt hadde desuten landsted, hvor familien bodde i sommermaanederne, paa en løkke (senere eiet av statsraad Diricks, hvorfor den blev kaldt Diricksløkken) ved den nuværende Incog-

nitogate. Til landstedet hørte en deilig have, hvor prokuratoren hadde plantet hvert trær.

I 1819 var der i Kristiania 8 høiesteretsadvokater og 13 prokuratorer. De mest fremtrædende advokater var dengang Morgenstjerne og Hielm, som dog snart skulde avløses som saadanne av advokaterne Petersen og Sørensen, begge som David Vogt født i 1793 og begge senere statsraader. Av disse to benyttet David Vogt fortrinsvis advokat Petersen i de saker, han som prokurator hadde for høiesteret.

Prokurator Vogt fikk snart en meget stor og indbringende sakførervirksomhet. Hans dagbok inneholder notater om det stadige reiseliv, han som prokurator hadde, over hele det daværende Aggershuus Stift. Ikke minst møter han i en rekke odels- og aastedssaker. Av mere celebre saker, som han førte, kan nævnes: I 1823 var han som før nævnt defensor i justitssaken mot regjeringsadvokat Hielm. I 1829 var han defensor for forfatteren av en annonce i Morgenbladet, som indeholdt neppe helt uberettigede beskyldninger mot høiesteretsassessor Collett for forsømmelighet i embedsførsel. Videre var han aktor i den store Hettingsak i Drammen, hvori der blev avhørt ca. 100 vidner, og som paadømtes i underretten ved kommissionsdom av 28 juni 1828. Magasinførvalter Hetting hadde sat ild paa kornmagasinet paa Strømsø og var under forfølgning for mordbrand, og desuten var en rekke av Drammens første handelsmænd under forfølgning i saken, ikke som medskyldige i mordbrand, men fordi de hadde laant korn av Hetting. Aktors salær i saken var 200 spd.

I 1819 blev prokurator Vogt tolvmandsskriver i Kristiania og sekretær for byens tolv eligerte mænd. Den forrige tolvmandsskriver hadde hat en løn av 100 spd. De eligerte mænd foreslog for at faa en ung og kraftig jurist i stillingen lønnen forhøiet til 180 spd. Dette vakte i de daværende haarde pengetider magistratens ubetingede harme, og lønnen blev i 1820 120 spd.

Mest indbringende i prokurator Vogts sakførervirksomhet var dog hans bobestyrelser. I sin selvbiografi sier han, at han, som stiftsoverretsprokurator var enten curator eller kommissær i de fleste større boer i Kristiania. Han var bl. a.



curator i to av de største boer, som da var i Norge, mulig de største, nemlig i det Ankerske fideikommis's og handelshuset Collett & Søns konkursboer, som kom under skiftebehandling henholdsvis i 1819 og 1826. I førstnævnte bo var assessor Arntzen, Jørgen Herman Vogt og advokat Morgenstjerne skiftekommissærer, i det andet ekspedisjonssekretær Holst, sorenskriver Heltzen og kjøbmand Jacob Nielsen. Ligningsprotokollene gir opplysning om den efter datidens begreper høie skat, som prokurator Vogt blev ilignet, men indeholder bare for 1 aar, nemlig 1826, hans antagne indtægt, som var opført med 2300 spd., en dengang meget høi indtægt, som dog bare var en skjønsmæssig ansættelse. Til sammenligning kan nævnes, at advokaterne Petersen og Sørensen, høiesterets mest benyttede advokater, som desuten sat i stor saksfører-virksomhet ogsaa utenfor sine høiesteretssaker, for samme aar er lignet efter en antagen indtægt av henholdsvis 4000 og 2800 spd. Den prokurator Vogt i 1826 ilignede byskat var 41 spd. 48 sk. Det lykkedes ham som prokurator at bli en formuende mand.

At han har været i adskillig kontakt med Kristianias handels- og forretningsstand og vistnok betydelig mere end sine kolleger, sees av fortegnelsen over de i Kristiania fødte barns faddere. Som saadanne er indskrevet: Kjøbmand Westye Egeberg, mægler Johan Hamborg, konsul Semb, kjøbmændene Hans Lemmich Juel, Wind, Tofte, Kristianias første ordfører i 1837, Morten Petersen m. fl. med eller uten familie. Foran, s. 14, er nævnt endel av barnenes faddere, som var farens og hans brødres venner fra Kjøbenhavn, mest jurister. Desuten er naturligvis altid endel av slekten faddere.

I sine embedsansøkninger opplyser prokurator Vogt om, at foruten som aktor i vigtige og vidtløftige saker blev han benyttet som sættemedlem og medlem av dømmende kommissioner og var desuten den største del av aaret 1828 konstitueret byfoged i Kristiania. «Disse Stillinger har», skriver han, «betydelig formindsket min Praksis som Sagfører, uagtet jeg har haft de utvetydigste Beviser paa at besidde mine Medborgeres Agtelse og Anseelse.»

Fra 1829 søkte han en række sorenskriverembeder. «Min

svækkede Helbred gjør det til en Nødvendighed for mig at komme paa Landet.» Hans embedsansøkninger er bilagt med meget anbefalende attester fra Kjøbenhavn (fra revisor i generalpostdirektionen Tregder og generalrevisor ved tallotteriet Døllner), idet han bemerker: «Hvorledes jeg har virket her i Landet, haaber jeg er mine Foresatte bekjendt.» Han har sandsynligvis i 1829 været nær ved at faa Stjør- og Værdalens sorenskriverembede, da han 16 juni 1829 avgav erklæring om i tilfælde at ville avstaa en pension stor 100 spd. aarlig til avgangne sorenskriver Lies enke. Imidlertid fik han ikke nogen av de søkte sorenskriverembeder, men derimot det eneste byembede, han søkte, under forudsætning av, at intet av de øvrige søkte embeder blev ham til del.

## II. *Byfoged.*

Den 30 mars 1831 utnævntes han til byfoged i Moss, — hvor han hadde været mange gange som prokurator — og tiltraadte dette embede 1 juli s. a. Sandsynligvis var dog dette embede, som han altsaa halvt motstræbende meldte sig til, det hvortil han var bedst skikket av alle embeder, han søkte. Hvor meget han end efter alsidig sakførererfaring var en kyndig dommer, var det dog magistratsforretningerne i Moss, som tydeligvis mest har fanget hans interesse. I et efterlatt notat skriver han: «For Moss By har jeg særdeles interesseret mig, og har jeg det Haab, at min Virksomhed har været samme nyttig».

Til en begyndelse var embedets indtægter meget beskedne. Det var kundgjort med en antagen indtægt av 863 spd., hvorav 350 spd. medgik til embedets bestyrelse, netto altsaa 513 spd. I juridisk stat og kalender for 1846 og 1855 er imidlertid embedets nettoindtægt opført med henholdsvis 1478 og 1282 spd. Som følge av den sterke nedgang i indtægt søkte han i 1835 Bamle sorenskriverembede. I sin ansøkningskrivelse skriver han, at hans embede er saa ringe, at han ikke av dets indtægter kan ernære sin store familie og opdrage sine barn. Amtmand Wulfsberg, som var hans formand i embedet, bekræftet i sin paategning dette. Samtidig erklærte amtmanden, at supplikanten «besjælet af en fortrinlig Gavnelyst udstrækker sin Virksomhed langt videre end til, hvad der strengt kan fordres af ham, og

dog forsømmer intet af det, der ligger indenfor hans egentlige Virkekreds». Heldigvis — maa det være tillatt at si — fik han ikke det ansøkte sorenskriverembede.

Enkelte episoder fra byfoged Vogts virksomhet, som bl. a. gir tidsbillede, har interesse.

Engang i 30 aarene var han og amtmann Wulfsberg voldgiftsmænd i tvist mellem konsul Scheel som eier av Helgerød og konsul D. Chrystie jun. som eier av Torderød om strandretten og fiskeriet til de to nabogaarde. Voldgiftsmændene møttes med parterne paa aastedet. Mens voldgiftsmændene gikk tilside for at raadslaa for sig selv, kom parterne i trøtte og haandgemæng, hvorunder de bearbeidet hinanden med sine kjepper, og maatte skilles av voldgiftsmændene. Byfogden, som var opnævnt av konsul Scheel, fortalte siden, at han blev overordentlig lettet ved, at Chrystie gjengjældte Scheels første rap. Det kom dog ikke til proces hverken om huggene eller eiendomsrettighetene. L. J. Vogt, som har nedskrevet historien i 1879 efter sin fars beretning, tilføier: «Min Moder siger, at den ældre Generation var mere ligefrem og mindre beregnende end den nuværende, og ovenstaaende synes at levere et lidet Bevis for, at hun har Ret.»

En aviseide mellom Joh. Fr. Thorne, den bekjendte store handelsmand fra Drammen, født 1801, og byfoged Vogt i Morgenbladet no. 362 for 1831 viser, med hvilken embedsiver og myndighet, uten persons anseelse, byfogden kunde optræ. Paa reise fra Gøteborg overnattet Thorne i den offentlige herberggaard i Moss. Da han ikke, som forskrevet i dettes protokoll, vilde opgi, i hvilket erende han reiste, men istedet indførte en „Harangue,“ indfandt byfogden sig og truet med arrest. Da Thorne mente, at det især for en handelsmand «ikke sjelden kunde aldeles forpurre eller tilintetgjøre Hensigten af hans Reise,» om han oplyste om sit erende, løstes konflikten efter byfogdens forslag med, at Thorne indskrænket sig til i protokollen at anmerke, at han reiste i handelsforretninger. Thorne skriver bl. a.: «Fremdeles sagde han (Byfogden), at han vel vidste, at jeg vilde annoncere Tildragelsen offentlig i Aviserne, da han vidste, at jeg hadde Skrivekløe, men at han havde den barked Hud og brød sig kun saare lidet derom.» Thorne beklaget sig meget sterkt i Morgenbladet over det skedde, idet han paaberopte, at inkvisition er forbudt i grundloven, og mente, at byfogden, som kjendte ham fra hans barneaar, hadde «vist en utidig Embedsiver, der let erholder Skin af Embedsdespoti.» Han nævner dog byfogden som en erkjendt oplyst og dygtig embedsmand. Paa Thornes lange avisartikel, hvori saken indlates til publikums dom, «som bl. a. ogsaa haver det for sig, at den er inappellabel for begge Parter,» gav byfogden et kort tilsvaer, hvori han erklærer, at han med rolighet overlater til domstolene, om det maatte gjøres fornødent, at bedømme hans embedsforhold, og at han ikke indlater sig i nogen avispolemik\*.

---

\* Thorne er sandsynligvis forfatter av et humoristisk digt i Statsborgeren III s. 157 om skysboken i Moss.

Den 11 oktober 1840 blev den sidste meget omskrevne gapestokstraf eksekvert i vort land ved Moss kirke\*. Byfoged Vogt var dog uten ansvar for dommen. Den var avsagt av den edsvorne fuldmægtig hos sorenskriveren i Moss sorenskriveri. Domfældte, en tjenestegut, som hadde mottat fæstepenger, men uteblev fra tjenesten, hørte hjemme i Moss landsogn, hvorfor saken hørte hjemme i landjurisdiktionen, men da gapestokke.1 stod ved Moss kirke, som var fælles for by og land, blev det byfogdens ubehagelige pligt at sørge for dommens eksekution. Byfogden søkte i det længste at skyte saken over paa landdistriktets øvrighet, men den kst. foged, senere amtmand, Carl Sibbern negtet paa sin side at ha noget med den at gjøre, idet han paastod, at naar straffen skulde fuldbyrdes i byen, fik ogsaa eksekutionsbetjenten dersteds besørge utførelsen. Begge gav i sine paategninger uttryk for sin uvilje overfor den avsatte dom. Tilslidst maatte amtmanden avgjøre tvisten, og han resolverte i fogdens favør\*\*.

Et udateret brev (fra begyndelsen av 50 aarene) fra byfoged Vogt til hans søn L. J. Vogt, som hadde været hans fuldmægtig, gir oplysning om følgende. Kæmneren i Moss var i kasseangel paa 1400 spd., som dækkedes ved sammenskud, hvorav byfogden tilskjøt 600 spd. Da kasseangelen opdagedes, var byfogden netop kommet tilbake fra nogen tids konstitution paa Fredrikshald som toldinspektør (kfr. derom s. 44). Amtmand Birch-Reichenwald fandt grund til at opta forhør ikke alene om kasseangelen, men ogsaa «om Aarsagen dertil mulig kunde ligge i Mangel paa Kontrol fra Magistrat og Formænds Side». Byfogdens følsomme sind tok sig meget nær derav. Han skriver bl. a.: «Jeg synes, man ikke kan komme mig eller Formænd nærmere end at sørge for, at Kommunen intet Tab lider, men allerede Talen derom saarer mig. Dette gjentager jeg for mig selv til Beroligelse mange Gange om Dagen, naar Sagen omhandles, og om Natten, naar jeg vaagner; men alligevel kan jeg ikke undgaa, at det har Indflydelse. Jeg finder behagelig Adspredelse, naar jeg finder noget at sysle med udenfor Sagen, og har flyttet ind paa Kontoret, hvor jeg finder mig bedst». Han skriver meget uforbeholdent og fortrolig til sin søn om affæren. «Forat du bedre kan bedømme Forholdet, vil jeg meddele dig nedenfor det væsentlige af Sagens Gang, hvorefter du upartisk kan give mig tilkjende din Formening uden at tage i Betragtning det Kjærlighedsforhold, som er mellem os».

Sin levende interesse for sin by la byfoged Vogt for dagen bl. a. ved sin «Beskrivelse over Kjøbstaden Moss», som han utgav allerede i 1834, og hvortil der kom et tillæg i 1853. I forordet skriver han: «Jeg vilde anse mange af de af mig siden min Ansættelse som Øvrighetsperson paa Moss erhvervede Oplysninger for en stor Del ufrugtbringende, om jeg beholdt

---

\* Kfr. overlærer Richard Olsen «Fra det gamle Moss» (1901) s. 180.

\*\* Meddelt efter oplysning fra Moss fogderis arkiv.

Nytten deraf alene for min Person. Jeg har derfor besluttet at udgive samlet Resultatet af mine Undersøgelser angaaende bemeldte Kjøbstad til Nytte og Veiledning, ikke alene for mine Eftermænd, men og for enhver Indvaaner, Ombuds- og Bestillingsmand i Byen». Et eksemplar av boken indlemmedes i byfogedembedets arkiv med saadan paategning: «Moss Byfogedembede til bestandig Eiendom givet af Forfatteren. Naar denne Beskrivelse aarligen forøges med de Tillæg, som Tiden giver Anledning til, vil den være til Veiledning for mine Eftermænd, hvilket er mit Ønske»\*. Boken, som indeholder 16 kapitler med ialt 70 §§, gir en fylde av oplysninger og viser forfatterens historiske sans og interesse. I nekrolog ved byfoged Vogts død i «Illustreret Nyhedsblad» nævnes boken som «en fortjenstfuld Monografi, der saa at sige slutter Rækken af de større Specialbeskrivelser over Byer og Bygder, som en priselig Lokalpatriotisme i Løbet af vel 50 Aar have fremkaldt.»

Sammen med byens ordfører grosserer Fr. J. Holst gjorde byfoged Vogt sig i høi grad fortjent av kanalanlægget paa Moss. Dette kostet i alt vel 62 000 spd. og var en storbedrift i hin tid, da forholdene var smaa, de økonomiske vanskeligheder store og pengene meget mere værd end nu\*\*. I sin dagbok har byfoged Vogt noteret, at han i juli 1843 (med 3 sønner), juni 1850 og juni 1855 (med Fr. J. Holst og dr. Heiberg) var ved Trollhätta- og Götakanalen, tydeligvis i anledning av kanalanlægget paa Moss. Det har visselig været med stor glæde, byfogden har noteret i sin dagbok den 6 november 1855: «Første Skib gennem Kanalen».

Ogsaa utenfor sin egentlige embedsgjerning deltok byfogden i oprettelse og bestyrelse av mange institutioner i Moss:

\* Kfr. forord til byfoged Sandbergs «Topografiske og statistiske Meddelelser om Kjøbstaden Moss» (1897). Byfoged Sandberg skriver videre: «Det var da naturligt, at jeg som i sin Tid havde været Byfogdens Fuldmægtig, da jeg i 1881 erholdt det Embede, som han med saa megen Dygtighed havde i en lang Aarrække bestyret, følte en kraftig Maning til at efterkomme dette Ønske.»

\*\* I byfoged Sandbergs ovennævnte bok om Moss er s. 39—89 indtat byfoged Vogts «Beretning om Kanalen i Moss», som utkom i trykken i 1856. Sandberg bemerker, at byfoged Vogt ved kanalanlægget har reist sig et minde i byen ære perennius.

Moss bad (1835) — han oplyser i sin dagbok om, at han i juli 1834 sammen med Chrystie, Gude og Bassøe var i Strømsstad for at bese badeindretningen der\* —, asyltet (1840), den paa ny gjenoprettede sparebank (1843), arbeiderboligerne (1854) m. m.\*\*

Et vidnesbyrd om byfoged Vogts almenaand er hans gavebrev, dateret 6 november 1837, hvor han — «efter Overlæg med min kjære Hustru» — skjænket tomt til den borgerlige realskole paa hjørnet av Enggaten (nu Dronningens gate) og Tvergaten. Gavebrevet\*\*\* indledes saaledes: «Af den idag i den borgerlige Realskole af dens værdige Overlærer, Candidatus theologiae, Hr. Løitenant C. de Seue holdte Tale tror jeg Enhver, som ydet nogen Opmerksomhed, maae være bleven overbevist om Nyttens og Nødvendigheden af Skolens Vedligeholdelse.»

Da Moss kirke var brændt i 1858, viser hans dagbok, at han paa sine reiser baade i Norge og Danmark var optat av at bese kirker og altertavler. Til Moss nye kirke, som blev indviet kort før hans død, skjænket han og hustru en døpefont, som er hugget i sandsten av von Hanno.

Av O. P. N.s foran nævnte artikel hitsættes:

«Paa mange Maader modtog Vogt Vidnesbyrd om Befolkningens Taknemlighed og Høiagtelse. Han var fra 1846 Æresmedlem af Klubselskabet «Den gode Hensigt». Da det i 1849 rygtedes, at han af særegne Grunde vilde søge sig forflyttet til en anden Embedsstilling, begav ifølge «Moss Tilskuer» endel af Byens Indvaanere sig samlet til ham for at vise denne Hædersmand deres Hyldest og Hengivenhed. Kjøbmand Mathias Gude udtalte paa den efter Forholdene talrige Forsamlings Vegne i faa, hjertelige Ord Ønsket om, at Byfogden endnu i mange Aar kunde vedblive at være i Spidsen for den Kommune, for hvilken han havde ofret saa meget, og hertil føiedes af Amtmand Birch-Reichenwald nogle Ytringer, hvorved ogsaa

---

\* Kfr. «Indsendt» i tillæg til Mrgbl. nr. 221 for 1834 samt do. i nr. 308 og 325 s. a.

\*\* Efter Moss Tilskuer for 14 januar 1904, hvor der fra (dr.) O. P. N(yquist)s haand er en utførlig omtale av byfoged Vogt.

\*\*\* Indtat i Sandbergs bok s. 385—86.



han udtalte sin Overbevisning om den fortjenstfulde Mands Værd saavel for Kommunen som for Staten.

Vogt blev synlig bevæget over denne Stemning, hans Medborgere saaledes med umiskjendelig Oprigtighed lagde for Dagen mod ham, og takkede de Tilstedeværende, idet han ytrede, at om han end ved enkelte Leiligheder i den senere Tid havde troet at spore nogen Utilfredshed med ham og hans Embedsfærd, maatte dog de Beviser paa Velvilje, som han ved Siden deraf fremdeles og især ved nærværende Anledning havde modtaget, være tilstrækkelige til at tilintetgjøre den hos ham vakte Tanke om at forlade en Kommune, til hvis Gavn han altid havde ønsket at kunne arbeide, saa længe Gud dertil vilde forunde ham Kraft, og hvor han uden Ubeskedenhed turde sige, at hans Virken hidtil ikke havde været uden Nytte.

Hvad Vogt sigtede til med den Utilfredshed, han havde troet at spore ved enkelte Leiligheder, var antagelig nærmest en Uoverensstemmelse med Amtmanden i et særligt Anliggende, hvis Enkeltheder dog ikke hører hid. Sagen var i og for sig af bagatelmæssig Betydning, men indeholdt noget af en Kompetencestrid. Forøvrigt siger det sig selv, at en Mand med Vogts udprægede Selvstændighed i den vanskelige Stilling, han indtog som Magistrat, Politimester, Byfoged o. s. v., undertiden kunde ligeoverfor de kommunale Autoriteter hævde afvigende Meninger sterkere, end disse fandt rimeligt og tjenligt. I hans lange Embedstid var flere store kommunale Spørgsmaal oppe, og der manglede saaledes ikke Stof til Konflikter.

Imidlertid bestemte Vogt sig trods de ovenfor nævnte Udtalelser til at søge Moss Toldkassererembede, som blev ledigt 1850. Han blev ogsaa af Regjeringen indstillet som Nr. 1; ikke desto mindre blev den som Nr. 2 indstillede, Kaptein Finne, udnævnt Aaret efter. I 1852 var Vogt et halvt Aars Tid konstitueret som Toldinspektør paa Fredrikshald, en Stilling, som ikke lagde saa sterkt Beslag paa hans Kræfter, der nu paa Grund af Sygelighed begyndte at svigte ham. En betydelig Lettelse i sit Embede fik han, efterat der ved kgl. Res. af 7 April 1858 var oprettet et særskilt Politimesterembede her i Byen, der skulde bestyres midlertidig, indtil Ledighed indtraadte i Byfogedembedet. — — Der forelaa Tilbud fra Byfoged

Vogt om at bidrage for sin Embedstid 150 Spd. aarlig til Politimesterens Aflønning, et Tilbud, som Repræsentantskabet fandt ikke at kunne modtage, idet man antog, at det burde udredes af Kommunekassen.»

Da det byrdefulde byfogedembedes mangeartede forretninger tiltok, og byfogdens kræfter avtok, fik han fra 1846 tilladelse til at bruke assistent ved sit embedes bestyrelse. Som saadan fungerte i 3 aar examinatus juris Georg Barth, som i 1845 var blit gift med byfoged Vogts søsterdatter Abigail Nilsen. Barth bestyrte desuten byfogedembedet, medens byfogden var paa Stortinget. Fra 1851 fik byfogden tilladelse til at ha edsvoren fuldmægtig. Som saadan fungerte hans søn L. J. Vogt (1851—53), senere byfoged Fr. Sandberg, sorensskriver P. E. Bredal og borgermester i Bergen Hartvig Lund.

Byfoged Vogts virksomhet i Moss har faat et karakteristisk uttrykk i Moss Tilskuers nekrolog av 12 juni 1861 (citeret i nekrolog i Botten Hansens «Illustreret Nyhedsblad»):

«Vogt var en nidkjær Embedsmand og omfattet Kommunens som den enkelte Borgers Ve og Vel med varm Interesse. Med stor Beredvillighed og Imødekommenhed bistod han med Raad og Veiledning alle dem, som søgte ham for hans gjennem lang Virken i forskjellige Livsstillinger erhvervede Erfaringer og Specialkundskaber. Den værdige Trængende søgte ikke forgjæves hans Hjælp.»

### III. *Stortingsmand.*

Det har sandsynligvis i hin tid faldt omtrent av sig selv, at en mand som byfoged Vogt med hans levende og virksomme interesse for offentlige anliggender blev nyttet som stortingsmand. Den samme interesse, som antagelig fortrinsvis var arv efter faren, har tydeligvis mere eller mindre været tilstede hos hans brødre. Av disse valgtes provst Johan Vogt i 1827 som suppleant til Stortinget og sogneprest Nils Vogt i 1839 som stortingsmand og i 1836 og 1842 som suppleant fra Søndre Bergenhus.

I de 30 aar, David Vogt var byfoged i Moss, var han stadig valgmand, i alt 10 gange, derav 8 gange 1ste valgmand, — som hans formand i embedet, Moss' edsvoldsmand Wulfsberg,

hadde været det til stadighet, saalænge han var byfoged — og som regel med betydelig forsprang i stemmetal for 2den valgmand. Og dog viste hans faste position sig kanske bedst, da han i 1850 blev 5te og sidste valgmand. Det var Thraniter-aaret, da løsenet i Moss som andre steder var at kaste de gamle tillidsmænd og især embedsmænd. Da var byfoged Vogt den eneste av de gamle valgmand, som ikke kastedes. Det var længe før de politiske organisationers og — i Moss indtil 1847 — før de offentlige valglisters tid. Byens borgere stemte «frit» paa, hvem de vilde, av byens bedste mænd uten at tænke synderlig paa partipolitik. Det var videre i en tid, da valgmandene fortrinsvis valgte stortingsmænd inden sin midte og gjerne en, som var høit oppe i valgmandsrækken. Valgmandsvalget utpekte saaledes, hvem der burde vælges som stortingsmand. Der er ingen i Moss, hvem urvælgernes tillid i saa høi grad er blit tildel, og ingen, der saa ofte er valgt som stortingsmand, som byfoged Vogt. Ved alle valg fra 1835 til 1847 blev han byens stortingsmand, i alt 5 gange, fra 1844 ogsaa som repræsentant for Drøbak, som fra nævnte aar valgte sammen med Moss, og i 1847 med amtmand Birch-Reichenwald som medrepræsentant\*.

I nogen efterlatte notater skriver byfoged Vogt, at som stortingsmand kunde han ikke tillægge sig nogen fortjeneste, da han manglet evnen til offentlig at ytre sig, især paa grund av stakaandethet, og at det var hans grund til at frabe sig gjenvalg. Dog mener han i komitéerne ikke at ha været noget unyttig medlem. Særlig nævner han den andel, han — sammen med amtmand Blom — hadde i brændevinslovgivningen og videre i bygningsloven av 6 september 1845. Kfr. forøvrig om hans stortingsvirksomhet hans foran indtagne selvbiografi.

I et brev av april 1842 skriver han til sin hustru om sin stortingsvirksomhet bl. a.: «Vi leve fremdeles vel, og er jeg daglig temmelig sysselsat, men det generer mig ikke saa meget, da den meste Tid i Storthinget hengaar med at sidde og høre og tænke samt passiare med Sidemand».

---

\* Kfr. mine artikler «Bidrag til Moss politiske Historie» i Moss Tilskuer nr. 11, 12 og 13 for 1914.

I et skrift om Stortinget i 1845 «En Samling Karakter-skildringer», anonymt utgit av presterne Dahl og Løberg, som tilhørte Stortingets yderste opposition, er byfoged Vogt væsentlig gjenstand for spydig omtale, bl. a. paa grund av, at hans maate at debatere og skrive paa er «tør og knudret», og hans politiske trosbekjendelse er «ultra servil». Dog indrømmes det, at han alene ved sin nidkjærhet og flid utretter meget mere end mange andre, og at han som formand i en av næringskomitéerne har drevet arbeidet saaledes, at det er forbausende, hvor meget denne komité har utrettet.

Tydeligvis paa foranledning derav skriver en anden, fremtrædende oppositionsmand, L. Kr. Daa i sit skrift «Om Reformer i Stortingsvalgene» (1847), s. 13:

«Paa den ministrielle Side var maaske Stortingets gavnligste Mand den, der er bleven mindst fordelagtigen bedømt af sit Modparti, nemlig Byfoged Vogt. Hans Utrættelighed udarbeidede fra Nyt af ligesaa mange Love, som de fleste af hans Medrepræsentanter skrev Indstillinger om. Ved Istandbringelsen af den almindelige Bygningslov sparede han Landet for en Snes Kommissioner i de forskjellige Byer, og man fik istand straks et Arbeide, som allerede i Anledning af Levangers Brand har været af den høieste Nytte til «at forebygge Gjentagelsen af slige Ulykkestilfælde». Den «Ultra-Servilisme», hvorfor han er bleven beskyldt, bestaar fornemmeligen i, at han modtager brugbare Ideer fra begge Kanter af Salen, og at han bedømmer alt efter egen Overbevisning. Man skal vist ikke kunne paavise nogen større Monarkisme hos ham end hos de Høvdinger, der er bleven mest beundrede endog af det Modparti, der ikke delte disse deres Anskuelser».

Da byfoged Vogt, som nævnt, i Thraniteraaret 1850 var den eneste av de gamle valgmænd, som ikke kastedes, og de kaarede valgmænd hadde holdt prøvevalg, for første gang i Moss, for at faa en haandverker valgt, holdt byfogden en tale for valgmændene om, at de dog bare representerte et mindretal blandt de stemmeberettigede, og at med al mulig agtelse for haandverkerne i byen og spesielt de hæderlige mænd, som var valgmænd, maatte det undskyldes, at han ytret den oprigtige formening, at ingen av dem kunde opfylde en

stortingsmands pligter, i alle fald ikke utenfor, hvad der hørte til deres egen virksomhet. Byfogden, som før hadde git tilkjende, at han ikke mottok gjenvalg, anbefalte valget av amtmand Birch-Reichenwald. Talen, som ikke foranlediget noget svar, vandt megen tilslutning hos den øvrige forsamling, men øvet naturligvis ingen indflydelse paa kolleger blandt valg-mændene. Snekker Ellefsen valgtes som Moss's stortingsmand. Dette var sandsynligvis byfoged Vogts sidste deltagelse i det politiske liv og viser ham igjen som den myndige og selvstændige mand, som sa sin mening med stor uforbeholdenhet, hvad hin tids embedsmænd ofte gjorde\*.

---

\* Efterat ovenstaaende er sat, er følgende meddelt mig efter gammel tradition. Byfoged Vogt deltok forholdsvis sjelden i Stortingets debatter. Hans indlæg i disse paahørtes altid med megen interesse, dels paa grund av hans store indsigt i næringslivet, dels fordi hans indlæg i unionspolitiske spørsmaal antokes at fremkomme efter konference med broren statsraad J. H. Vogt. Som denne hævdede han sterkt Norges ret overfor kongens angrep.

Med den her gjengivne tradition er det helt overensstemmende, at byfoged Vogt, som ansaaes som meget konservativ og regjeringsvenlig, var medlem av riksrettens aktionskomité i 1836.

## Kap. V.

### Privatliv. Avslutning.

«Vogt var spæd af Legemsbygning og havde en rask, spændstig Gang, hans Ansigtsudtryk var alvorligt, hans Fremtræden værdig. Han var i det hele en Type paa en Embedsmænd af den gode, gamle Skole.» Beskrivelsen, som er hentet fra O. P. N.s før nævnte artikel i «Moss Tilskuer», er vistnok i det væsentlige rigtig. Dog var det for utenforstaaende, hans ansigtsudtryk var «alvorlig». I hjemmet var han mild og jevn, og hans datter sa, at hun aldrig hadde set ham ærgerlig eller heftig. I sit embede var han myndig, som det vil fremgaa av forrige kapitel, men dette kom litet frem i hjemmet. Ti ogsaa hans hustru var en myndig og kraftig personlighet, som opdrog barnene med megen omhu og med kraftig haand. Egteskapet var som før nævnt meget lykkelig, saa deres datter sa, hun i sin barndom ikke kunde tænke sig et egteskap som andet end lykkelig\*.

Der er bevaret endel breve fra byfogden til hans hustru under hans stortingsvirksomhet. Skjønt han var en interessert stortingsmand, længtet han stadig tilbake til sine, ofte med bekymring for deres helbred, og tok hyppig reiser hjem til «det kjære og sunde Moss». Han skriver ofte til sin hustru

---

\* Av inskriptioner paa forskjellige gjenstande sees, at bryllupsdagen blev feiret. Paa byfogdens sølvsnusdaase er indgravert: 19 september 1836. Et daguerreotypi av Jørgen Herman Vogt har dennes paategning: «Til en Erindring overleveret David Vogt og Marie Magdalene Vogt den 19 Sept. 1843.» Til sølvbrylluppet i 1844 hadde Jørgen Herman Vogts døtre broderet et vakkert gulteppe. Paa dette blev alle sølvbrudeparrets barn viet, og ved de fleste barnebarns og barnebarns barns bryllup har det gamle teppe været benyttet. Det beror hos sølvbrudeparrets dattersøn, direktør Albert Vedeler, Bergen.



ogsaa om sine økonomiske anliggender og om drift av den jordvei, han hadde paa Moss. «Du maa endelig ikke uro dig med nogen Frygt for, at jeg skulde tro, du benytter flere Penge, end der nødvendig skal til, da jeg er fuldstændig overbevist om, at du bruger al Økonomi, som du fornuftigvis kan bruge.» (1839). Samtidig opplyser han om, at indtægterne øker. Naar byfogden og frue i stortingstiden ikke kunde møtes paa anden maate, satte de hinanden stevne paa Skyssjorden, en skyssstation i nærheten av den nuværende Ski jernbanestation.

Det er mulig at barnenes kjærlighet fortrinsvis hang ved faren. En av sønnerne skriver i brev av 1854 til foreldrene: «Den elskede Faders Fødselsdag mindedes jeg med megen Taknemlighed for hans ubegrænsede Godhed.» Men en anden av sønnerne har sagt om moren, at han og hans søskende ikke kunde takke hende nok for, at hun prentet kristentroen i dem ikke som en lekse, men som en følelse og troskaps sak. Den samme søn sa om moren, at hun var stor, da hendes søn Carl Jacob drog som frivillig i den slesvig-holstenske krig. Hun forsøkte ikke at overtale ham til at avstaa derfra.

David Vogt hadde som før nævnt, og kanskje endnu mere end sine søskende, en utpræget slegtsfølelse, og deri hadde han fuld støtte av sin hustru. Brødrene Johan og Jørgen var der god anledning til at besøke paa de mange reiser til Tune og Kristiania. Sin bror Nils besøkte han: i 1841 i Finaas, i 1843 og 1852 i Mandal og i 1860 i Eidsvold. Desuten indeholder hans dagbok mange notater om slegtsbesøk i Moss.\* I juli 1827 hadde han besøk av søstrene Cathrine, gift med daværende sorenskriver i Senjen Johan Roland Nilsen, og Marie.

Dagbokens mange slegtsoptegnelser\*\* og videre barnenes

---

\* I fru Johanne Vogts «Sang ved Slegten Vogts Sammenkomst 22 Marts 1903» heter det derom:

Saa Juristen — slank, men liden  
med sit Kongenavn,  
hvis Pauluner yded siden  
mangen Hjem og Havn.

\*\* Om gamle Vogter, slegterne Stranger, Krefting og Heltzen, Eleonora Vogts descendens, Maren Nilsens og Christian Selmers descendens, generalpostdirektør David Monrads descendens, om søskende og disses og hans egne barn m. m.

navne vidner om sterk slektsfølelse. Han var den første, som i den nuværende slekt Vogt kaldte til live slektens stammor Eleonora Vogts navn, da hans datter i 1833 blev kaldt med dette navn, efterat først bedsteforældre og andre av bedste-forældres rang, om der kan brukes saadant uttrykk, var opkaldt. Da hans søn L. J. Vogt i 1881 utgav sin bok om «Slegten Vogt i gamle Dage», gjorde denne det, som han skriver i et brev av 1879, som en fortsættelse av farens ettergranskninger om slekten. Dog er boken meget mere end en slektsbok, da den er et historisk arbeide av høi rang. Men ogsaa sin historiske interesse hadde sønnen sandsynligvis som arv fra faren, som i det hele var en mand med læsning og aandsinteresser\*.

I denne henseende var hans hustru ikke paa høide med ham, hvilket vel var en følge av, at hun i sin barndom og ungdom, som hun selv sa, hadde lært litet. Hendes retskriv-

---

\* Byfoged Vogt erhvervet tilbake for den nuværende slekt Vogt portrætmalerierne av kommerceraad Poul Petersen Vogt og frue. Kfr. «Slegten Vogt i gamle Dage», s. 87 om portrætternes tidligere skjæbne. Portrætterne blev efter byfoged Vogt overtat av hans søn L. J. Vogt, som desuten erhvervet portrætmalerierne av konferenceraad Peter Vogt og frue og et portrætmaleri, som formodes at forestille Eleonora Michelsen, født Vogt, hvad der dog ikke haves nogenlunde sikkerhet for. Samtlige portræter er nu i L. J. Vogts datter, frøken Marie Vogts eie.

Kommerceraad Poul Vogt og konferenceraad Peter Vogts tyske familiebibel (fra 1665), som offere er nævnt i «Slegten Vogt i gamle Dage», har tilhørt følgende:

Kommerceraad Poul Petersen Vogt, hvis første optegnelse i bibelen er datert 18 mars 1679, hans bryllupsdag. Ved hans død 3 juni 1708 overgik bibelen til sønnen konferenceraad Peter Vogt, som døde 8 oktober 1767. Konferenceraadens hovedarving var hans søster Anna Kreftings sønnesøn assessor Peter Johansen Krefting, Falkensten. I dennes eie overgik nu bibelen. Da han døde 3 mai 1820, arvedes boken av hans datter Elisabeth Sophie Krefting, som den 17 december 1793 hadde holdt bryllup paa Falkensten med kjøbmand David Chrystie den ældre, Refsnæs, Jeløen. Dette egtepar var barnløst. Efter David Chrysties død 30 november 1835 flyttet enken til Kjøbenhavn, hvor hun døde 22 oktober 1868, 95 aar gl. Bibelen arvedes av hendes bror- og pleiedatter frøken Elisabeth Sophie Krefting, Kjøbenhavn. Ved hendes død 10 december 1892 erhvervedes bibelen av toldinspektør L. J. Vogt. Kort før sin død, juli 1901, skjænket denne den gamle bok til den nuværende eier brorsønnen bureauchef Fredrik Vogt.

ning var skrøpelig. Paa et bal hos byfogdens hadde fru en gang sat frem eau de Cologne til damerne med en lap, som hun hadde git paategning derom — med radbrækning av det fremmede ord og til stor gene for de voksne barn, som tillot sig i al stilhet at sørge for, at den fortrædelige papirlap blev skjult. Men hun hadde sin fars gode hode med sundt omdømme. Som hendes haandskrift lignet farens, har hun tydelig i flere stykker slegtet paa ham. Hun forstod at gjøre sig gjældende, hadde bl. a. fortællertalent og forestod sit store hus med oversigt og dygtighet.

Dertil kom, at hun hadde en udmerket helse, hvad hendes mand ikke hadde. Hans dagbok indeholder hyppige notater om sygdom gjennom hele hans liv\*. Hans læge hadde bestemt, at han skulde være paa smal kost og, naar han var syk, tilsengs og «dampes» («tampes», som den tyske dr. Reimer sa), men da den fjerde av sønnerne blev medicinsk studerende, indsaa han det forkjerte i denne behandling og fik indført en kraftigere ernæring for faren. Av barnene døde Charlotte som liten (født 3 mai 1823, død 26 mars 1833) og Abigael 16 mars 1855 i en alder av 23 aar av tuberkulose som hendes far og farfar, men de øvrige 7 barn — 6 sønner og 1 datter — vokste op og blev sunde og kraftige mennesker, hvilket utvilsomt var arv efter moren.

Efter at ha været paa Moss i kort tid kjøpte byfoged Vogt gaarden nr. 16 i Storgaten av grosserer David Chrystie for 4500 spd. og noterte i sin dagbok, at han flyttet ind i gaarden 30 oktober 1832. Desuten eiet han en del av Skarremyren, hvor Moss brandstation er anlagt. Gaarden, som nu eies av konsul H. B. Peterson, er en anselig 1 etages murgård. Til gaarden hørte to haver, én mot Mossesundet og én paa den anden side av Storgaten. I den nedre have var der en grotte, hvor maaltider gjerne spistes om sommeren. Der holdtes stor kjøkkenhave med en mængde asparges. Huset var vel utstyret,

\* I slutten av 20-aarene sees flere notater om gigt og rosen, en gang nervefeber, i januar og februar 1849 flere gange om blodstyrtnig. I et brev fra Stortinget av 1842 skriver han, at han her indretter alt med største forsigtighet til helbredens vedlikeholdelse.

bl. a. med solide og smukke møbler, som antagelig for det meste var kjøpt i 20-30 aarene, kobberstik og malerier. I 1849 vandt byfogden og frue i Kunstforeningen Tidemand og Gudes maleri «Brudéfærden i Hardanger». I den store sal var der gule damaskes møbler og en pragtfuld lysekroner. Huset var vel forsynet med tjenerhjælp: husjomfru, kokkepikere, stuepikere, og efterat tvillingerne, som var de yngste, var kommet til verden i 1836, endog 2 barnepikere. Desuten en



kusk. Til husets utstyr hørte kjøer og hester og videre hund eller flere hunder, da de voksne sønner gjerne vilde ha hver sin.

Byfogden og frue førte for en del hus med representativ selskabelighet. Tre ganger hadde de besøk av kongelige, og dronning Desideria forærte fruen et pragtfuldt guldur, som hendes datter fikk til konfirmation og brukte til sin død. Urets bakside er prydet med et bilde i blaa emalje, som skal forestille «Rebekka og Tempelherren» i Walter Scotts roman Ivanhoe\*. Omgangskredsen paa Moss sees av barnenes fad-

\* «Om Kongebesøg i Moss i gamle Dage» er en beretning i Moss Avis nr. 22 og 23 for 1918. Paa grund av sin beliggenhet ved hovedveien

dere (til og med 1836): Chrysties, Gerners, Petersons, amtmand Wulfsberg, advokat Hielm (som før nævnt), sorenskriver Barth, kaptein Hermannstorf, konsul Semb, (titulær) assessor Elieson, stadskaptein Mathias Gude, dr. Reimer, kjøbmand Bassøe, overlærer, løytnant de Seue m. fl. med eller uten familier.

I det daglige levedes der stille i byfogdens og frues hus. Naar byfogden efter endt arbeidsdag kom ind i stuen, tok han i den mørke tid sit lys med fra kontoret, saa der blev to lys i stuen, hvilket dengang var noget av luksus. Ogsaa av den grund blev det av familien imøteset med længsel, at han skulde komme fra kontoret. Men der blev avveksling i regelmæssigheten og mere liv, naar de voksne sønner var hjemme i ferierne, særlig i julen.

Byfogden var «maadeholdsmand» og tillot ikke, at der blev nydt brændevin i hans hus.

I et selskap hos byfogdens, hvor der anrettedes staaende middag, la verten merke til, at en mandlig gjest gjentagende speidet mysende med sine øine henover bordet. Byfogden trodde tilslut, at han skjønte, hvad det var, manden søkte efter, og utbrøt: «Det er vist et Glas Vand, Hr. N. ønsker.» «Nei, saamænd er det ei,» svarte denne, «jeg ser efter en Dram.» «Jeg beklager, at den Slags ikke findes i mit Hus,» erklærte værten.

Dog endnu mere ubekjendt med brændevin og hvad dermed følger, var fruen. En dag, byfogden ikke var tilstede, hadde en av kontorbetjeningen drukket sig fuld midt paa lyse dagen og huserte som besat. Husets frue blev tilkaldt og trodde, at et momentant vanvid hadde grepet manden. «Den ulykkelige unge Mand!» utbrøt hun, «hvilket frygtelig Skjæbnens Slag!» Hviskende antydninger fra de tilstedeværende bragte hende imidlertid paa det rette spor, og da utbrøt hun pludselig glad:

---

til Sverige hadde Moss i hin tid ofte besøk av de kongelige. Disse besøk gav anledning til store og kostbare arrangements, skjønt det hændte, at det bare var nogen timers ophold. Ved Carl Johans besøk i Moss i 1838 f. eks. bestod hans følge av 81 personer, blandt hvilke var 3 kokker og en hel del andre tjenere. I Drammens kommunale arkiv er et brev fra byfoged David Vogt til prokurator Midelfart om, hvorledes man skal forholde sig, naar kongen kommer til byen.

«Gud være lovet: Han er beruset.» Dette utbrud bevirket en lattereksplosion hos de tilstedeværende trods den store respekt for den myndige frue.

Da den eneste datter hadde bryllup i 1855, vilde fruene, der skulde være champagne, men byfogden motsatte sig det. Mulig det var en tradition fra hans barndomshjem, som her gjorde sig gjældende. Jørgen Herman Vogt skriver i sine optegnelser, at da han i 1801 som medlem av studenterkorpset passerte revu for kronprinsen (Fredrik VI), beværtet denne med champagnevin, «og det var første Gang, jeg smagte saadan Vin.»

Fru Johanne Vogt, født Collett, fortæller i sin bok «Statsraad Colletts Hus» en historie om, at hendes mand ingeniør Jens Vogt i sin ungdom sammen med en kamerat var sluppet op for penge paa hjemreise fra Karlsruhe. I Travemünde kom de paa en dampbaat, som førtes av Ketil Motzfeldt og skulde anløpe Moss. De led hungerens kvaler ombord, da de ikke fik delta i bordsætningerne trods forsikringer om, at alt vilde bli ordnet, naar de kom til den velhavende onkel paa Moss. «Endelig naaede de Moss og styrtede op til Byfoged Vogt, hvor Tanten galant begyndte at konversere dem, men de raabte bare: «Herregud, giv os Mad, vi har sultet i 11 Dage, sultet ogsaa i Travemünde, — snaut med Penge, snaut med Mad.» Ja, i det gode gammeldagse Hus var der et vel forsynet Kjøkken, og Historien om deres tause, glubende Appetit blev siden altid drastisk gjengivet til alles Fornøielse. Saa maatte Tanten dertil laane Kameraten 5 Spd., han skulde med Skyds til Fredrikshald, og dermed var denne Reise med den absolute Sulteforing afsluttet.»

Dog var husførselen til daglig meget enkel, og anretningen ofte indpaa det spartanske. De tilvoksende sønner kunde av og til ikke dy sig for litt sure miner over middagens tarvelighet. Dog enhver frimodig ytring derom blev uvægerlig straffet med dobbelt portion. En omgangsven av huset fortalte, at han engang overvar en saadan scene. En næsten voksen søn vovet en svak kritisk bemerkning over grynsodd. Moren taug, men vogtet nøie paa den unge mand, til han med besvær hadde faat i sig den tildelte portion. Saa het det mo-



mentant: «Giv mig din Tallerken.» En bredfuld ny portion østes op, den blev fortæret under gravens taushet og med taarer. Det regnedes som en grov forgaaelse, om nogen av barnene kom for sent til middagen, og straffen var — 2 portioner suppe.

Det hændte, naar byfogden som stortingsmand tok sig en reise til Moss, at flere brorsønner fulgte ham til Ekebergbakkens top. Ved avskeden skjænket han dem et glas — altid kun ett — av den medbragte portvin. En av brorsønnerne sørget engang for, at korken til byfogdens reiseflaske kom bort, — i haab om, at flaskens hele indhold skulde tømmes; men det gik ikke. Efter at ha lett længe og vel efter korken sa byfogden: «Ja, saa faar jeg ta reservekorken», — den hadde han altid for sikkerhets skyld i lommen.

Som sin bror, Jørgen Herman Vogt, hadde han neppe synnerlig sans for det kulinariske. I et brev av 1839 skriver han fra sin stortingsvirksomhet til sin hustru, at der skulde holdes festmaaltid for konferenceraad Ørsted fra Kjøbenhavn. Der er, skriver han, ved saadanne anledninger almindelig glæde over at ha Jørgen i spissen som vært, især for hans dygtighet i at utbringe skaalerne, hvorimot stiftamtmand Petersen (den tidligere advokat og senere statsraad) og advokat Skjelderup er de dygtigste til at sørge for maten. I det stykke har byfogden visselig mest lignet sin bror.

Historiernes række kan avsluttes med følgende: En dag ventedes fruene med dampskib fra et besøk i Kristiania. Byfogden beordret flaget tiltops. Et eller andet var imidlertid i ulave, og det viste sig ugjørlig at faa flaget mere end halvveis op. Alle anstrengelser endte med, at flaget hverken kunde faaes op eller ned. Byfogden var fortvilelsen nær. «Min Hustru skal ikke hilses ved sin Hjemkomst med Flag paa halv Stang,» utbrøt han. Der var ingen anden utvei end at ta hele stangen ned, mente han, og saa skedde i sidste øieblik.

«Det er vanskelig at tænke paa byfoged Vogt uten samtidig at mindes hans solide kjøretøi, en stor holstensk vogn, forspændt med to barkedede hester. — Ret som det var, foretok byfogden, ledsaget av nogen av familien, længere rekreationsture og da sedvanligvis tilvogns. Naar han skulde

over fjorden, fragtet han vognen med sig og leiet hest ved skyssskifterne. Engang kjørte han saaledes med sin holstener til Hiterdal gjennom Drammen og Kongsberg.»\*

Byfogden var fra sin prokuratortid glad i at færdes tilvogns paa landeveiene. Til fruens utflugt hørte, at hun satte sin søster Zine, provstefruen i Tune (død 1846), stevne paa skyssskiftet Karlshus i Raade, hvor de to søstre moret sig fortræffelig ved at være sammen, spilte kort om eftermiddagen, og efter at ha spist til aftens drog hver til sit. Sønnerne og døtrene var ofte til hest, byfogden dog neppe, da han i sin dagbok har noteret: «Den 10 Juni 1827. En Ridetur, hvorved jeg fik Benskade, som i flere Aar havde betydelig Indflydelse paa min Helbred og for det første holdt mig inde til 18de.» Og videre: «30 og 31 August 1832 reiste Kongen gjennom Byen, hvorved jeg styrtede ned af Hesten og fik en Benskade, som holdt mig inde i otte Dage.»

Ogsaa utenfor de reiser, som bestod i længere kjøreture, var byfoged Vogt meget paa reise, adskillig mere end dengang sedvanlig. Før er nævnt hans reiser saa at si paa embeds vegne, men vistnok paa egen bekostning (til Strømstad for at bese' badet og flere reiser til Trollhätta- og Götakanalen) og videre hans reiser langs kysten for at besøke broren Nils i Finaas og Mandal. Desuten har han i sin dagbok noteret endel reiser i det indre av landet.

Bl. a. i juli 1851 en reise med tvillingerne til Drammen, Konnerud, Sundvolden, Randsfjord, Hamar, Lillehammer m. m. (med notat om den store solformørkelse 28 juli), i juli 1852 med tvillingerne langs kysten til Bergen, derfra til «Leirdalsøren», Hallingdal, Krødsherred m. m., i juli 1853 med mor, Olava og Marie (to svigerdøtre) til Telemarken, i juli 1854 til Eidsvold, Lands prestegaard, Klækken paa Ringerike, Sylling, Drammen, i september 1856 til Skien, Hiterdal og Tvedestrand, i juli 1860 til Tvedestrand, Arendal, Kristianssand m. m. Videre har han notert en længere reise, som varte fra 26 mai til 27 august 1857, og som han, saavidt sees, foretok alene. Reisen gikk først med dampskib forbi Skagen til Kiel, derfra til Hamburg. Derefter besøktes endel steder i Slesvig, bl. a. Sønderborg og Augustenborg. Derefter bl. a. til Fredericia, hvor han «saa de faldnes Gravsted m. m.», og hvor hans søn, senere oberst Carl Jacob Vogt, som frivillig hadde deltatt i slaget 5 og 6 juli 1849, var blit saaret. Videre til Sjælland, hvor Sorø, Førslev, Kjøbenhavn, Roskilde m. m. besøktes. I

\* Av O. P. N.s nævnte artikkel i «Moss Tilskuere».

Kjøbenhavn var han med Monrader i Fredriksberg have, Søndermarken, Damhuset m. m. Fra Kjøbenhavn gik reisen til Malmø, Lund og Helsingborg med bemerkning i dagboken om de herlige bryggeanlæg i de to sjøbyer. Derefter besøktes Fredensborg med «dens deilige Parker». Det var, saavidt sees av dagboken, første og sidste gang, han besøkte Danmark siden 1819.

Av dagboken sees, at fruén var paa et længere besøk i Danmark fra 14 juni til 6 august 1850 med sine to døtre. Byfogden fulgte dem til Gøteborg, og paa tilbakereisen blev de i Sverige, vistnok i Wenersborg, hentet av den ældste søn med hest og vogn fra Moss. I Danmark var der megen slegt at besøke, særlig i Kjøbenhavn. Bl. a. gjestedes i nogen dage herregaarden Letraborg (Lederborg) — ca. 1½ mil vest for Roskilde —, hvor besøket gjaldt kammerraad Christensen, som antagelig hadde en ansættelse ved herregaarden, og hustru, født Hjorth, som var ungdomsveninde av fru Vogt fra Førlev. Over det glade besøk i «det venlige Kjøbenhavn» kastet dog den slesvig-holstenske krig, som endnu vedvarte, sin skygge. Carl Jacob Vogt var vendt tilbake fra krigen, efter — som nævnt — at være saaret i slaget ved Fredericia. I slaget ved Isted 25 juli 1850 faldt generalpostdirektør David Monrads dattersøn, David Koll, en 24-aarig løytnant, som damerne hadde været sammen med i Kjøbenhavn. I de samme dage drog Jacob Vogt paany som læge til krigsskuepladsen. Besøket i Kjøbenhavn blev ufrivillig forlænget ved, at Fredrik Vogt, som da var medicinsk student og var kommet efter damerne, blev liggende syk av tyfus paa et hospital i Kjøbenhavn.

Ogsaa en anden gang skal fru Vogt ha været paa besøk i Danmark.

Byfoged Vogt avgik ved døden den 6 juni 1861.

Han efterlot en skriftlig «Meddelelse», dateret februar 1858 med paategning 2 aar senere, «til mine Efterladte, naar jeg er død, om min Villie og Ønske.» Det er mest forskrifter og raad av praktisk, økonomisk art. Her bestemmes bl. a., at proklama utstedes med 6 maaneders varsel (som er lovens regel efter l. 28 aug. 1851, «naar den, hvis Bo skiftes, har staaet i omfattende Forbindelse som Handelsmand, Fabrikeier, Sagsfører eller deslige»), og at restancer av sportler ikke skulde retslig inddrives. Videre, at «det er Moers og mit Ønske, at Eleonore erholder lige Del med Brødrene.»\* «Jeg har intet

\* Arveløven av 31 juli 1854, som traadte i kraft 1 januar 1855, hadde indført like arveret for sønner og døtre, dog med den bestemmelse, at «naar der blandt Livsarvinger efter nogen, som dør i Løbet av de næst paafølgende fem Aar, findes Søn, som er født, før Loven traadte i Kraft, blir Mands Lod som hidtil at beregne til det dobbelte mod Kvindens Lod,

imod, at Moer beholder nogen fast Eiendom, men hun kan leve mere fri og sorgløs ved ikke at eie nogen fast Eiendom.» Som følge derav blev samtlige faste eiendomme solgt.

«Meddelelsen» til de efterladte slutter saaledes:

«Den Kjærlighed og Enighed, som altid har vist sig mellem vore Børn, har ofte været Gjenstand for Moers og mine glædelige Samtaler, og have vi søgt at vedligeholde samme, blandt andet ogsaa ved at det ene Barn ikke er bleven foretrukket for det andet. Denne indbyrdes Enighed beder jeg Eder med Guds Bistand at vedligeholde ogsaa efter vore Dage, at ikke Deling af vore Efterladenskaber deri skal gjøre noget Skaar, læggende Eder paa Hjertet, at der ingen Velsignelse er i, hvad der tiltrødses eller gives med Uvillie.»

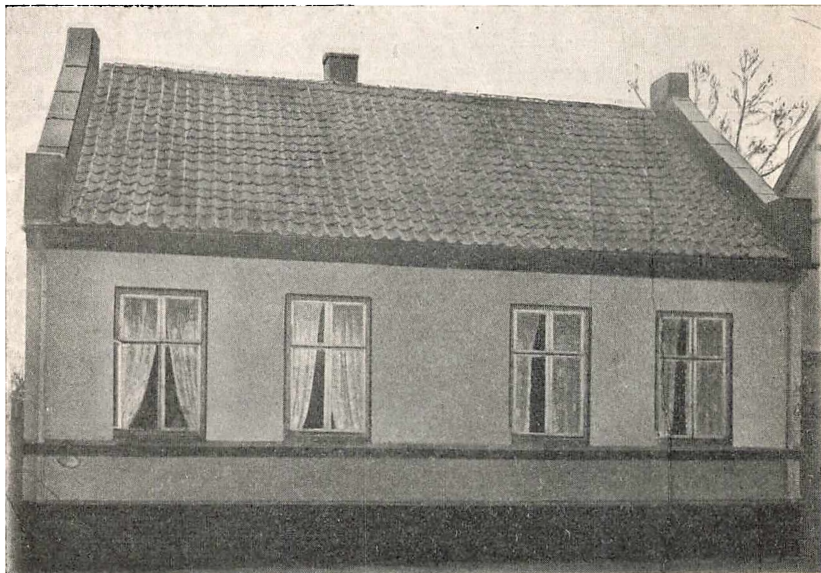
Et udatert notat indeholder: «Opsættes der noget Monument over mig, ønskes samme at bestaa i et Granitfodstykke af 2 à 3 Fod og derpaa en opslagen Foliant af italiensk hvid Marmor, paa hvis Blade sættes: «David Vogt, født i Drammen 1793, Byfoged i Moss i \*\* Aar, hvor han døde 185\*.»

Byfoged Vogt blev ved sin død, som før nævnt, biografert i «Illustreret Nyhedsblad». Nekrologen er som vanlig i Botten Hansens blad bygget paa omhyggelige undersøkelser og gir en værdifuld livsskildring (hvorav der foran delvis er gjort bruk) — i en tid, da gode biografier var en sjeldenhet. Bl. a. nævnes byfoged Vogt som forfatter av avisartikler i Morgenbladet og Nyhedsbladet foruten — som før omtalt — som forfatter av «Beskrivelse over Kjøbstaden Moss». Om begravelsen opplyser «Illustreret Nyhedsblad»: «Ledsaget af et ualmindelig talrigt Følge, bestaaende af Byens samtlige Embedsmænd og Autoriteter og Mænd af forskjellige Livsstillinger, stedtes han 12te Juni til den sidste Hvile. Den med Kranse smykkede Kiste blev udtaget af Sørgehuset af Kommunerepræsentanterne og bares til Kirkegaarden af Borgerkorpsets Befalingsmænd. Haandværkerne med Fane havde sluttet sig til Toget — —.» Ved graven blev sunget en av V(ilhelm) A(abel) forfattet sang («Nu er dit milde Øie lukt»).

---

hvis ikke Arveladeren ved Testament har bestemt lige Lodder.» Av-døde hadde anset det unødige derom at opprette formelig testament.

Byfoged Vogts enke overlevet ham i henved 28 aar. Hun sat i god økonomisk stilling med cand. theol. sparebankkasserer Rumi som lagverge og hadde egen husholdning i vel utstyrt enkehjem med selskapsdame og pike. Paa hendes væg hang bl. a. en lang rad av presteportræter, da hun som prestedatter hadde bevaret sin forkjærlighet for prester, og under disse en lang rad av portræter av de ældste barnebarn fra deres tidligste alder. Hun bodde først i mange aar som leie-



boer og kjøpte i 1877 for kr. 7200 nr. 39 i Storgaten, en liten murstengsgaard med 4 værelser m. m. og kvistværelser og en liten have.

I den første tid reiste hun som enke endel paa besøk til sine barn og hadde da gjerne pike med, men med aarene indskrænkedes hendes utflugter til kjøreture, bl. a. til hendes søn og svigerdatter paa Hauge og senere Krogstad i Raade. Alle av hendes slegtled i Norge var forlængst døde, men hun hadde sine mange barn og barnebarn. Om søndagene samledes gjerne efter kirketid hos hende de to i Moss bosatte sønner og sønnekoner og endel av disses barn, meget ofte sammen med tilreisende av slegten. Barnebarn la merke til,

at hendes barn undgik at si «du» til hende og sa «mor» i tiltale, og at hendes ønske var en lov. Dog — med al respekt for den gamle bedstemor, som altid iført stor, kruset, hvid hodekappe, hadde plads i sofaen, befandt barnebarnene sig altid vel i hendes stuer, hvor der blev sørget vel for dem, og hun hadde meget at fortælle fra gamle dage.\* Den gamle bedstemor talte gjerne om, at der ikke maatte gjøres forskjel paa barn, og dette utvidedes til, at der ikke maatte gjøres forskjel paa mennesker, ɔ: at alle livsstillinger, høi eller lav, var like hæderlige. Var det aanden fra hendes mands barn-domshjem, som her talte gjennem hende?

I Danmark levet endnu hendes «sammenbragte søster» frøken Sophie Sand, som hun var i jevnlig brevveksling med, og hendes halvbror Peter Juhl, som hun av og til hadde brev fra. Det gjorde et sterkt indtryk paa hende, da frøken Sand døde 24 februar 1888, og paa sin vis ogsaa, da hendes jevnaldrende, keiser Wilhelm I, døde i 1888. Hendes selskabelighet indskrænkedes i de senere aar væsentlig til besøk av den store slegt og til stor mottagelse paa hendes fødselsdag den 2 februar med duft av svibler og appelsiner. I 1881 var hun meget syk og trodde, hun skulde dø, og vendte med litt av et suk tilbake til livet. Hun sa vemodig og spøkefuldt efter sin mand, som hadde sine erfaringer fra byens gamle-hjem, at gamle koner dør ikke. De sidste 1½ aar bodde hun hos sin søn og svigerdatter paa Skovly paa Jeløen, hvor hun ovenpaa hadde 3 værelser m. m. og hadde egen husholdning, fremdeles med selskapsdame og pike. Det het sig først, at hun flyttet midlertidig til Skovly, da hendes gaard trængte oppudsning. Men hun befandt sig saa vel paa Skovly, at hun til alles glæde vedblev at bo der. Hun oplivedes i saa høi grad av de landlige omgivelser, at hendes svigerdatter sa,

---

\* Hun erindret at ha hørt kanonaden fra Kjøbenhavns bombardement i september 1807. Hun maa da antagelig ha været paa besøk eller reise i Sjælland. Hun mindedes ogsaa at ha set Christian VII.s begravelse. Kongen døde i Rendsborg i 1808, men hans lik førtes til Roskilde først i juli 1814. Liktoget har formentlig passert i nærheten av hendes hjem, eller reise var foretat for at bivaane høitideligheten.

bedstemor kunde bli 100 aar. Hun døde paa Skovly 6 april 1889, over 92 aar gammel.

I længere tid hadde der ikke været noget dødsfald i det efter hende følgende slegtled av den store slegt. Hun hadde ved sin død i live 7 barn og 6 svigerbarn, 40 barnebarn og 15 barnebarns barn. Av barnebarn bar 4 navnet David foruten hendes pleiesøns søn og 5 navnet Marie Magdalene (dog blev ingen kaldt Lene).

Hun sa i sine senere leveaar, at der gik en naadens tid over slekten. Var det, fordi hun tænkte paa opfyldelsen av Herrens ord:

«Hædre din far og mor, at det kan gaa dig vel og du maa længe leve i landet»?

---



